



**SAVONIA**

# **Ehdit sä käydä sitä jututtaa?**

- Koulukuraattoriresurssit läntisen Kuopion kouluissa.

**Jarkko Juvonen**

Opinnäytetyö

---



Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma	
Työn tekijä Jarkko Juvonen	
Työn nimi Ehdit sä käydä sitä jututtaa? – Koulukuraattoriresurssit läntisen Kuopion kouluissa	
Päiväys 21.5.2012	Sivumäärä/Liitteet 60/ 1
Ohjaaja Sinikka Tuomikorpi	
Toimeksiantaja/ Yhteistyökumppani Kuopion kaupunki/ Kasvun ja oppimisen palvelualue	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kuinka koulukuraattoriresurssi riittää läntisen Kuopion koulujen tarpeisiin. Alueella sijaitsee Kissakuusen yläkoulu, sekä Airakselan, Hirvilahden, Kaislastenlahden, Karttulanlahden, Kemppaanmäen, Kurkimäen, Pihkainmäen ja Rytlyn alakoulut. Kouluja on yhdeksän ja keväällä 2012 oppilasmäärä oli yhteensä 767 oppilasta.</p> <p>Tutkimuksen suoritin lomakekyselyllä ja tutkimus oli luonteeltaan kvantitatiivinen, johon osallistui koulujen oppilashuoltoryhmän jäsenet.</p> <p>Tutkimustuloksista voidaan lukea oppilashuoltoryhmän jäsenten vastaukset seitsemän kuraattorin työtä mittaavan teeman ympäriltä. Eri teemojen vastausten keskiarvon voidaan todeta olevan keskiarvon. Teemoista parhaan keskiarvon sai dialogista työtettä ja eettistä ulottuvuutta mittaavat kysymykset ja huonoimman tuloksen sai kulttuuriosaamista mittaava teema.</p> <p>Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että alueen kouluissa tehtyä työtä pidetään laadukkaana ja sen todetaan olevan vaikuttavaa. Tuloksista voidaan lukea myös, että kuraattorin asema koulu-yhteisössä ei ole vahva, eikä resurssia myöskään pidetä riittävänä koulujen tarpeisiin.</p> <p>Tämä tutkimus palvelee Kuopion kaupungin oppilashuollon koulukuraattoripalveluita. Tutkimus tuo esille koulujen kokemuksia ja auttaa edelleen kehittämään alueen kuraattoripalveluja.</p>	
Avainsanat: Koulukuraattori, oppilashuolto, asiantuntijuus.	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Management and Development Education programme for Healthcare professionals			
Author Jarkko Juvonen			
Title of Thesis Do you have time?- School attendance official resources in the region of western side of Kuopio			
Date	21.5.2012	Pages/Appendices	60/ 1
Supervisor Sinikka Tuomikorpi			
Client Organisation/Partners City of Kuopio/ Welfare services of basic education			
<p><b>Abstract</b></p> <p>The purpose of this study was to find out how the resources of school attendance officials will do for the need of schools in the region of western side of Kuopio. In the region there are junior high of Kissakuusi as well as the elementary schools of Airaksela, Hirvilahti, Kaislastenlahti, Karttulanlahti, Kemppaanmäki, Kurkimäki, Pihkainmäki and Rytty. Altogether there are 9 schools and in 2012 there are 767 students.</p> <p>The study was performed by a questionnaire and was a quantitative by nature. The study observed the work of attendance officials within seven different themes. In the study took part the members of the student welfare body of the schools. The average of the answers within themes seems to be mediocre. The best average of the themes goes to the inquiry measuring ethical dimension and dialogical approach to work. The poorest average was in a theme measuring cultural capabilities.</p> <p>The outcome of the study shows the work in schools is considered to be high quality and effective. The study also shows the post of student attendance official is not solid or the resources are adequate.</p> <p>Thesis as here should give advice and assistance to work of school attendance officials in Kuopio. The experiences of school work shown here should assist developing the attendance services further in the Kuopio region.</p>			
<p><b>Keywords</b> school attendance official, student welfare, authority</p>			

## SISÄLTÖ

1	JOHDANTO .....	6
2	NUOREN KASVUN JA KEHITYSYMPÄRISTÖN HAASTEET .....	8
2.1	Tutkimustuloksia nuorten hyvinvoinnista kouluissa .....	10
3	KOULUSOSIAALITYÖN HISTORIA .....	11
3.1	Koulukuraattorityön vaiheet Suomessa .....	13
3.2	Kansainvälisyys .....	16
4	KOULUKURAATTORIN TOIMINTA .....	20
4.1	Kuraattorin asema ja toiminnan resursointi .....	22
4.2	Oppilashuolto ja kuraattorin tehtävät .....	24
4.2.1	Kehittäminen .....	27
4.2.2	Eettinen ulottuvuus .....	29
4.2.3	Dialoginen työote .....	30
4.2.4	Läsnäolo .....	30
4.2.5	Kulttuuriosaaminen .....	31
4.2.6	Yhteistyö .....	33
5	TUTKIMUKSEN ONGELMA .....	36
6	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN JA ANALYYSIMENETELMÄ .....	36
6.1	Kvantitatiivinen lähestymistapa .....	36
6.2	Kyselylomaketutkimus aineistonkeruumenetelmänä .....	36
6.3	Aineiston analyysimenetelmä .....	38
7	TUTKIMUSTULOKSET .....	39
7.1	Nuoren kasvun ja kehitysympäristön tuntemus .....	39
7.2	Koulusosiaalityön asema .....	40
7.3	Koulukuraattorin perustehtävä .....	41
7.4	Työn kehittäminen ja koulun oppilashuolto .....	42
7.5	Dialoginen työote ja eettinen ulottuvuus .....	44
7.6	Kulttuuriosaaminen .....	45
7.7	Yhteistyö .....	46
8	POHDINTA .....	48
9	LÄHTEET .....	55
10	LIITTEET .....	58

## 1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee koulukuraattoriresurssin riittävyyttä läntisen Kuopion kouluissa. Alueen kaikkien koulujen kuraattoripalvelut ovat siirtyneet Kuopion kaupungin järjestettäväksi reilu vuosi sitten. Kiinnostukseni tähän aiheeseen heräsi toimiessani itse vs. kuraattorina samaisella alueella. Alueen kuraattoripalveluihin on tällä hetkellä osoitettu virasta 60 % resurssia. Työajasta loput 40 % on osoitettu lastensuojelun sosiaalityöhön.

Julkisessa keskustelussa usein kuulee, että kouluissa tarvitaan koko ajan vaan enemmän aikuisia. Opettajien aika ja osaaminen eivät riitä vastaamaan kaikkiin lasten - ja nuorten sosiaalisiin ja psyykkisiin tarpeisiin. Usein koko perheen haasteet heijastuvat oppilaiden ongelmina koulun arkeen. Opettajien aika menee entistä enemmän toimimiseen milloin poliisina, hoitajana ja psykologina, vailla siihen osoitettua aikaa ja resurssia. Se kaikki on pois luonnollisesti opettajan perustehtävästä, opettamisesta. Kouluun suunnattavalle sosiaalityölle tuntuu olevan tarvetta. (Wallin, A. 2011, 21)

Samaan aikaan kun kouluissa tuntuu olevan kasvava tarve saada sosiaalihuollon palveluja oppilailleen, niin myös lastensuojelun tarve alueella on ilmeinen. Lastensuojelun resursseista on julkisuudessa puhuttu jo pitkään. Karttulan alueella lastensuojeluilmoitusten määrä on viime vuodet ollut kasvava.

Kuraattorin alueeseen kuuluvat läntisen Kuopion koulut ovat olleet nykyisen aluejaon mukaisessa mallissa elokuulta 2011 alkaen. Toimiessani kuraattorina alueella onkin ollut mielenkiintoista lähteä tutkimaan kuinka koulut kokevat kuraattoriresurssin riittävän alueelle. Alueella sijaitsee Kissakuusen yläkoulu, sekä Airakselan, Hirvilahden, Kaislastenlahden, Karttulanlahden, Kemppaanmäen, Kurkimäen, Pihkainmäen ja Ryt kyn alakoulut. Kouluja on yhteensä yhdeksän ja keväällä 2012 oppilasmäärä oli yhteensä 767 oppilasta. Merkittävä tekijä on koulujen välillä olevat pitkät välimatkat.

Tutkimukseni on kvantitatiivinen, eli määrällinen. Tutkimuskyselyn osoitin alueen koulujen oppilashuoltoryhmän jäsenille, sekä pienemmillä kyläkouluilla sen kaikille opettajille. Tutkimusraportissani käsitelen koulusosiaalityön historiaa ja vaiheita Suomessa. Selvitän, kuinka työtä tehdään muualla kansainvälisesti tarkasteltuna. Lisäksi käyn läpi mistä kuraattorin työ koostuu. Tutkimuskyselyn suoritin lomakekyselyllä

koulun oppilashuoltoryhmän yhteydessä. Näin tutkimusotoksesta tuli kattava. Valmis tutkimus palvelee Kuopion kaupungin oppilashuollon kuraattoripalveluja. Se auttaa kehittämään edelleen alueen palveluja.

## 2 NUOREN KASVUN JA KEHITYSYMPÄRISTÖN HAASTEET

Nykyään puhutaan paljon muutoksesta ja koulun uudistumisen tarpeesta. Elinikäisen koulutuksen käsitteen rinnalle on nousemassa elämänlaajuinen koulutus. Tätä uuden yhteiskunnallisen tilanteen tunnistamista on pidettävä peruskoulun kehittämisen lähtökohtana, jotta lapsille ja nuorille pystytään tarjoamaan parhaat mahdolliset kasvun ja kehityksen edellytykset. Peruskoulussa on tällä hetkellä kuitenkin ongelmia, jotka vievät tehoa pois suoraan opetukselta. Ihmiset luovat helposti mielipiteitä asioista mielikuviansa perusteella. Kouluista ja koulutuksen tasosta ihmiset luovat kuvan median välittämän käsityksen pohjalta. Se ei aina suinkaan luo mairittelevaa kuvaa koulun arjesta. Kouluväkivalta ja kiusaaminen otsikoidaan helposti ja ne leimaavat koulun turvattomaksi. Kaikille on varmasti muistissa viime vuosien koulusurmat ja muut kouluissa tapahtuneet väkivallan teot. Koulukiusaamisista saadaan vähän väliä lukea iltapäivä tai maakuntalehtien sivuilta. Tarkastelun kohteena ja otsikoissa on viimeaikoina ollut kuitenkin myös erityisopetuksen järjestäminen. Tämä siksi, että erityisopetuksen ja muiden tukitoimien järjestäminen on kunnille kallista. Täytyy kuitenkin ymmärtää, että koulussa ilmenevät ongelmat eivät ratkea ainoastaan koulun pedagogisin keinoin, vaan ne vaativat eri yhteiskunnallisten toimijoiden yhteistyötä erityisopetuksen tueksi. (Huhtanen, K. 2011, 16–17)

Rautiaisen (2005, 120) mukaan nykyään lasten ja perheiden ongelmat ovat havaittavissa jo varhain lapsuudessa. Monet perheet ohjataan tuen piiriin jo päiväkotiyksikössä. Joskus käy kuitenkin niin, etteivät tuet ole riittäviä ja perheiden ongelmat kasvavat. Jos lapsi ei pysty suoriutumaan koulun vaatimuksista, niin hänen syrjäytymisen vaara kasvaa ja koulunkäynti oleellisesti vaikeutuu.

Perheiden ongelmat johtuvat osaltaan siitä, että perheet eivät helposti suoriudu kaikista työelämän haasteista. Hyvinvointia varjostavat monet tekijät; päihdeongelmat, kiire, urakehitys, erilaiset paineet ja epävakaa ihmissuhteet, ovat monessa perheessä arkipäivää. Tekijöinä nämä kaikki ovat sellaisia, että ne seuraavat koululaisten mukana oppilaitoksiin. Vanhemmuus on myös muuttunut erilaiseksi kuin aiemmin. Tukiverkostot, sukulaiset ja ystävät ovat monesti kaukana. Huhtasen (2007, 14) mukaan juuri tämä on edesauttanut asiantuntijapalveluiden syntyä vanhempien tueksi. Kouluihin on siis syntynyt viime aikoina erilaisia verkostoja ja tukitoimia helpottamaan vanhempien jaksamista kasvatustehtävässään.



Koulupolku Suomessa on niin pitkä, että kouluilla on tosi hyvät edellytykset toimia tehokkaasti lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen liittyvissä ongelmissa. Esimerkiksi juuri syrjäytymisen ehkäisyssä on koulut merkityksellisessä asemassa lasten ja nuorten arjessa. Koulu on perinteisesti ollut aina vahva toimija lasten arjessa. Yhteiskunnan suuret muutokset ovat kuitenkin viime vuosina haastaneet myös oppilaitoksia miettimään omia kasvatus ja oppimiskäsityksiä uudelleen. Myös Rautiaisen (2005, 120) mielestä opettajan avuksi tarvitaan sosiaali- ja terveydenhoitoalan ammattilaisia tukemaan perheitä koulutyössä.

Erilaisuuden ja erilaisen oppilaan kohtaaminen ei ole helppoa. Helposti erilaisuus mielletään oppilaan hallitsevaksi piirteeksi, joka peittää ihmisen muun persoonallisuuden. Erilaisuus tulisi nähdä kuitenkin oppilaan yhdeksi ominaisuudeksi ja hänellä on muitakin piirteitä. Erilaisen oppilaan kohtaamisessa auttaa, että hänet määritellään erityistä tukea tarvitseväksi. Työskenneltäessä erilaisen ja haasteellisen oppilaan kanssa tärkeää on säilyttää ammatillisuus, pedagoginen ote, tasavertaisen kohtaaminen ja oppilaan yksilöllisyyden arvostaminen. Apukeinoina työntekijälle ja muille oppilashuollon työntekijöille oppilaan kohtaamiseen voidaan pitää empaattisuutta, aitoutta, huumoria, hyväntahtoisuutta ja kypsää aikuisuutta. (Ikonen, O & Virtanen, P. 2007, 16)

Syrjäytyneiden lasten määrä koulussa ei varmastikaan vähene. Tärkeää kouluissa on muistaa kaikkien oppilaiden erilaisuus lahjakkaista oppilaista, aina erityistä tukea tarvitseviin saakka. Yhteiskunnan muutokset, globalisoituminen, perheen aseman muutokset ja työelämän vaatimukset vaikuttavat oppilaiden koulutyöhön. Viime aikoina ovat myös sosiaali- ja terveystoimen kulut kasvaneet. Nyt on tärkeää hoitaa asiat niin, etteivät säästöt kasvata tuettavien lasten ja nuorten määrää ja samalla aiheuta yksilön elämälle esteitä ja hankaluuksia. Koulutyössä ja luokka työskentelyssä on hyvä muistaa viisaus, että ketju on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki. Tästä lasten ja nuorten arvokkaasta ketjusta ei ole meillä kenelläkään varaa antaa yhdenkään lenkin katketa. Siksi meidän on tärkeää huolehtia näistä kaikkein heikoimmista ja pyrkiä luomaan heille parhaat mahdolliset kasvun ja kehityksen edellytykset myös koulu- maailmassa. (Ikonen, O. & Virtanen, P. 2007, 23–24)

## 2.1 Tutkimustuloksia nuorten hyvinvoinnista kouluissa.

Suomi on OECD:n PISA-tutkimusohjelman (Programme for International Students Assessment) tutkimusten kautta saanut erityistä huomiota hyvästä koulutuksesta. Tämän kautta on saatu myös kansainvälisesti vertailukelpoista tietoa koulutuksen tilasta eri maissa. Suomelle tulokset ovat olleet mairittelevia. Oppilaat Suomessa ovat parhaita oppilaita monella alueella. Opettajat ja koko koululaitos voi hyvillä mielin todeta, että koko suomalainen koulutusjärjestelmä, opetus ja opettajien työ ovat saaneet kiitosta monelta taholta. (Ikonen, O. & Virtanen, P. 2007, 13)

Tutkittaessa nuorten hyvinvointia Suomessa 2000-luvulla kouluterveyskyselyllä, niin huomattiin muutoksia peruskoulun yläluokkaisten elinoloissa tämän vuosituhannen aikana. Esimerkiksi vanhempien tupakointi ja työttömyys oli vähentynyt. Tämän lisäksi muutosta on tapahtunut myös nuorten käyttövarojen lisääntymisessä. Myös kouluoloissa on tapahtunut myönteistä kehitystä vuosituhannen alusta. Kouluissa ja luokissa fyysiset työolot ovat kehittyneet. Enää koulun työmäärää ei pidetä liian suurena kuin vielä aikaisemmin. Myös nuorten terveystottumuksissa on tapahtunut myönteistä muutosta. Tupakointi on vähentynyt selvästi ja huumeokeilutkin ovat hieman laskeutuneet. Samalla kun nuorten liikunnan määrä on hitaasti kasvanut 2000-luvulla, niin humalahakuinen juominen on vähentynyt. Kielteisenä kehityksenä on kuitenkin mainittava, että nuoret valvoivat kouluviikon aikana entistä myöhempään. Samoin nuorten terveydessä on tapahtunut kymmenen vuoden aikana muutoksia. Aina vuoteen 2006/2007 saakka nuorten ylipainoisuus yleistyi. Sen jälkeen kielteinen kehitys on pysähtynyt. Yläkouluikäisistä useammat kokivat psykosomaattisia oireita useammin, kuin vielä kymmenen vuotta sitten. Myönteisenä voidaan pitää sitä, että yläkouluikäiset kokevat oman terveydentilansa paremmaksi kuin kymmenen vuotta sitten. (Jokela, J. & Kinnunen, T. & Lommi, A & Luopa, P. 2010, 71)

Nuorten hyvinvointi kyselyssä Suomessa 2000-luvulla huomattiin poikien ja tyttöjen hyvinvoinnissa ja terveystottumuksissa suuria eroja. Yleisesti ottaen terveystottumukset ovat pojilla epäterveellisemmät kuin tyttöillä. Pojat myös valvovat koulupäivinä tyttöjä pitempään. Yläluokilla pojat syövät epäterveellisiä välipaloja, sekä tekevät rikkeitä tai joutuvat fyysisen uhkailun kohteeksi useammin kuin tytöt. Pojat ovat tyttöjä useammin myös ilman läheistä ystävää. Poikien yleinen tietoisuus terveystottumuksista, päihteistä ja seksuaaliterveydestä ei ole samalla tasolla kuin samanikäisillä tyttöillä. Samoin ylipainoisuuden yleisyys on pojilla huolestuttavampaa. (Jokela, J. yms. 2010, 72)

Nuorten hyvinvointi kyselyn terveysindikaattoreista kuitenkin lähes kaikki on tytöillä kielteisemmät kuin pojilla. Yleensä ottaen tytöt kokevat terveydentilansa huonommaksi kuin pojat. Psykosomaattisia oireita ja masentuneisuutta on tytöillä enemmän kuin pojilla. Puutteet koulun fyysisissä työoloissa ovat kuormittavampia tytöille ja he myös kokevat lääkärille pääsyn vaikeammaksi kuin pojat. Terveystottumuksista huolestuttavaa on vähäinen liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla. (Jokela, J. yms. 2010, 72)

Suomi on saanut hyvät tulokset Pisa-tutkimusohjelmasta. Tulevaisuudessa meillä on lupa odottaa hyviä tuloksia myös hyvin järjestetyn erityisopetuksen saralta. Hyvistä tuloksista riippumatta on erityisopetusta koskevassa keskustelussa unohtunut erityisopetuksen vaikutus oppimistuloksiin. Meillähän on jo vuosikymmenien ajan kehitetty erityisopetusta nykyiseen laajuuteensa ja muotoonsa. Erityisopetukseen osallistuvien oppilaiden määrä kaikista opetukseen osallistuvista oppilaista on jopa 20 prosenttia. Myös eri maiden välillä tehtyjen vertailujen valossa tämä erityisopetukseen osallistuvien oppilaiden määrä on linjassa muiden maiden kanssa. (Ikonen, O. & Virtanen, P. 2007, 13–14)

### 3 KOULUSOSIAALITYÖN HISTORIA

Wallinin (2011, 33–34) mukaan koulun hyvinvoinnin vaiheet liittyvät kouluhistorian suuriin muutosvaiheisiin. Opetus oli Suomessa pitkään kirkon vastuulla. 1600-luvulla opetus alkoi saada uusia muotoja, kun myös ammatillista koulutusta alkoi syntyä. Yleissivistyksen kannalta merkittävin käännekohta on kansakoululaitoksen synty vuonna 1866. Viime vuosisadan alussa koulutuspoliittisena tavoitteena oli kansallidentiteetin ja kansan yhtenäisyyden vahvistaminen, yhteiskunnan rakentaminen ja sivistyksen edistäminen. Näiden saavuttamiseksi pidettiin tärkeänä turvata edellytykset koulukäynnille mahdollisimman monelle.

Käytännössä kouluttautuminen riippui perheen taloudellisesta tilanteesta ja myös asuinpaikasta. Maaseudulla harva lapsi pääsi etenemään koulutuksessa ja silloinkin usein vain opettajan suosituksesta. Sosiaalinen ja materiaallinen tuki kouluissa lisääntyi pikkuhiljaa. Kouluissa nähtiin mahdollisuus parantaa lasten terveydentilaa. Koulu-terveydenhuollon ensimmäiset askeleet otettiin, kun terveyssisar kiersi rokottamassa lapsia kouluissa kulkutauteja vastaan. Myös asuntoloista ja vaateavustuksista tuli osa

koulujärjestelmää. Ruokaa kouluissa tarjottiin aluksi vähävaraisille, mutta 1940-luvun lopulla jo kaikille. (Wallin, A. 2011, 34)

Mobergin (1979, 20–25) mukaan apukoulut Suomessa aloittivat toiminnan 1900-luvun vaihteessa. Kun oppivelvollisuuslaki tuli vuonna 1921, niin apukoulut saivat tuolloin virallisemmän aseman. Tuolloin suurimmat kaupungit veloitettiin perustamaan apukouluja. Vuonna 1958 kansakoululaki velvoitti maalaiskunnat järjestämään apukouluopetusta ja esimerkiksi vuonna 1977 apukouluja jo 246 kunnassa ja niissä kävi koulua 1 % peruskoululaisista. Peruskouluasetuksen 32 § mukaan apukoulu oli perusopetusta henkisessä kehityksessä viivästyneille ja lievästi vajaamielisille lapsille. Ensimmäiset tarkkailuluokat perustettiin vuonna 1939 Helsinkiin. Tarkkailuluokalle siirrettiin tunne-elämältään häiriintyneitä ja sosiaalisesti sopeutumattomia oppilaita. Vuonna 1977 opetuksen piirissä oli 0,8 % oppilaista. Apukoulun ja tarkkailuopetuksen lähtökohtana oli kasvatettavien erilaisuus. Oppilaiden suuret erot aiheuttivat, ettei normaaliopetus kyennyt palvelemaan poikkeavien oppilaiden kehitystä. Apukoulu ja tarkkailuluokkien asema kouluhistoriassa on muokannut tietä kohti nykyistä erityisopetuksen tasoa. Aikakaudellaan apukoulut ja tarkkailuluokat ovat palvelleet erilaisten oppilaiden suoriutumista kohti tasapainoista ja normien mukaista käyttäytymistä.

Kouluyhteisössä toimivista lääkäreistä ja hammaslääkäreistä tehtiin säädökset 1950-luvulla. Lääkärit siirtyivät koululautakuntien alaisuudesta terveydenhoitolautakunnan alaisuuteen. 1960-luvulla kouluterveydenhuoltoon kuului koululääkäri ja terveyssisar-toiminta. He toimivat kansakouluissa, ammattikouluissa ja kunnallisissa keskikouluissa. Koulun psykososiaalinen alku liittyy psykologiatieteen, älykkyyden mittaamisen, koulupoikkeavuuden diagnosoinnin ja neuvolatoiminnan kehittymiseen. Ensimmäiset koulupsykologit aloittivat toiminnan 1930-luvulla koulupsykiatrisesta toiminnasta. Sotien jälkeen alkoi vakiintua kasvatusneuvolatoiminta. 1950-luvulla neuvolatoiminnan painopistealueina olivat älykkyysmittaukset, persoonallisuustestit ja koulukypsyystutkimukset. (Jauhiainen, A. 2001).

Nykyään koulupsykologin työhön kuuluu opettajien ja kouluyhteisön tukeminen oppimis- ja sopeutumisvaikeuksien ennaltaehkäisemisessä ja vähentämisessä. Tärkeimpiä tehtäviä psykologin työssä on oppilaiden koulunkäyntiin ja hyvinvointiin liittyvät tutkimukset ja arviot, yhteistyö muiden tahojen kanssa, opettajille ja muille annettava konsultaatio ja vanhempien ohjaus ja neuvonta (Hämäläinen, K & Lindström, A & Puhakka, J. 2005, 258–259)

1960–1970 – luvun taitteessa kouluissa alettiin tavoitella koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Tavoitteena oli kehittää kaikille yhtenäinen koulu. Suunnittelussa korostui Ruotsalaisen mallin mukaan sosiaalinen kehitys, lasten oikeudet ja yhteiskunnan kasvatusvelvoite. Tavoitteena pidettiin hyvinvoivaa, tasa-arvoista ja tasapainoista nuorisoa. Tällöin koulun hyvinvointipalvelut kokivat merkittävän murroksen. Kehyksiä hyvinvointipalveluihin kaavailemaan asetettiin komitea, jonka tuotoksena syntyi oppilashuoltokomitean mietintö vuonna 1973. Sen tarkoituksena oli turvata opiskelun edellytykset ja kaikenpuolinen hyvinvointi. Kuntien vastuuta palveluiden järjestämisessä alettiin myös lisätä. Koulun toimintaympäristö moni ammatillistui ja oppimiseen sekä sosiaalisiin tukitoimiin saatiin lisää resurssia. (Wallin, A. 2011, 34–35)

Opettajan rooli ainoana asiantuntijana alkoi siis pikkuhiljaa väistyä. Koulun arkipäivään tulivat säännölliset lääkärintarkastukset, kouluterveydenhoitajat, opinto-ohjaajat, erityisopettajat, psykologit, kuraattorit ja koulunkäyntiavustajat. Hyvinvointipalveluiden painopiste muodostui psykososiaalseksi. Vuosituhannen vaihteeseen tultaessa koulu tuli taas uuteen vaiheeseen: tietoyhteiskuntakehitykseen, sekä sosiaaliseen ja taloudelliseen muutokseen. Hyvinvointi, kansainvälisyys, tuottavuus ja innovatiivisuus ovat vahvistuneet koulutuspoliittisiksi tavoitteiksi. Wallinin (2011, 36) mukaan 2000-luvun koulu vahvistaa lasten ja nuorten elämänhallintaa globaalissa informaatio- ja mediaympäristössä, sekä antaa valmiuksia kohdata työelämän ja markkinoiden haasteita. Koulutuksesta on tullut ikään kuin jatkumo, joka alkaa jo varhaiskasvatuksesta. Hyvinvointipalveluille tämä on tarkoittanut painotuksen siirtymistä syrjäytymisen ehkäisystä selviytymiseen ja osallisuuden tukemiseen. Myös sosiaalipedagoginen ja yhteisöllinen ulottuvuus on tullut mukaan toimintaan. Kouluissa on nykyään moni ammatillinen verkosto, joka auttaa asiakkaita matalankynnyksen kautta. Yhteistyötä oppilaiden ja vanhempien kanssa pidetään tärkeänä. Koulu ja muu yhteiskunta ovat lähestyneet ja myös tavoitteita on yhdistetty. Oppilashuolto kaikinensa on tullut tuksi kodeille ja muille yhteistyötahoille. Monin paikoin se on jo oleellinen ja kiinteä osa koulua.

### 3.1 Koulukuraattorityön vaiheet Suomessa

Koulun hyvinvointipalveluiden juuret ulottuvat siis kauas. Koulun ja sosiaalityön yhteinen taival on kuitenkin lyhyempi. Vuonna 1921 voimaan tulleen oppivelvollisuuslain myötä aloitti Mannerheimin lastensuojeluliitto kasvatusneuvolatyön. Sen yksi toimin-

ta-alue oli koulukäyntiin sopeutumattomien tai kykenemättömien lasten kasvatuksen turvaaminen. Sen toiminta vakiintui ja kunnallistui pikkuhiljaa 1940-luvun loppupuolella. Sitä voidaankin pitää oppilaiden hyvinvointipalveluiden perustana. (Wallin, A. 2011, 42)

Vuonna 1958 voimaan tullut kansakoululaki edellytti, että joku opettaja huolehtii kaikkien erityisopetuksessa olevien oppilaiden jälkihuollosta, eli oppilaiden tukemisesta oppivelvollisuuden suorittamisen jälkeen. Joitakin näistä opettajista alettiin kutsua kuraattoreiksi, koska toimivat tällaisissa ”kuratiivisissa” tehtävissä. Wallinin (2011, 42-43) mukaan 1960-luvulla kasvatusneuvolat eivät enää pystyneet vastaamaan kaikkiin oppilaiden psyykkisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin. Tuolloin syntyi keskustelua sosiaalisen henkilöstön lisäämisestä koulutoimeen. Kotkan kaupunki toimi tässä muutoksessa edelläkävijänä. Se perusti ensimmäisen koulukuraattorin viraksi nimetyn toimen vuonna 1966. Myös ammattikouluissa alkoi 1960-luvulla toimia sivutoimisia kuraattoreja, joiden taustaorganisaatioina toimi Kirkon kasvatusasiain keskus ja Suomen ammattikoulujen urheiluliitto. Ensimmäinen päätoiminen kuraattori aloitti Savon ammattikoulussa Mikkelissä vuonna 1970.

1970-luvulla työssä oli terapeutin näkökulma. Puhuttiin kuratiivisesta lastensuojelusta, jolla tarkoitettiin pehmeämpää, huolenpidollista ja hoidollista otetta. Myös oppivelvollisuuden täyttäminen ja koulunkäynnin valvonta muodostivat tärkeän lähtökohdan tälle työlle. Koulusosiaalityön kehitys eteni verkkaisesti, mutta kuitenkin määrätietoisesti. Lainsäädännön puute hidasti kuitenkin sen kehittämistä. Monenlaisia hankkeita koulusosiaalityön aseman virallistamiseksi oli vireillä niin järjestöissä, lääneissä, kuin koko maassakin. Toiminnan kehittämisen tarpeeseen laadittiin kouluhallituksessa ensimmäinen koulukuraattorin käsikirja 1970-luvun loppupuolella. (Wallin, A. 2011, 45)

Nevalaisen ja Niemisen (2010, 151–152) mukaan 1970-luvulla panostettiin oppilashuoltoon lähinnä kuntien resurssien ja innostuksen mukaan. Vastuu kokonaistilanteesta jäi koulujen omille harteille. Joissakin kunnissa kuitenkin ymmärrettiin moni ammatillisuuden merkitys ja perustettiin koulupsykologien ja -kuraattorien virkoja.

1980-luvulla aloitettiin oppilashuoltoryhmien perustaminen. Niiden toiminta oli kuitenkin usein erillään koulun kokonaisuudesta. Hyvinvoinnin edistäminen oli edelleen rehtorin ja opettajien vastuulla. 1990-luvun laman vaikutukset heijastuivat vahvasti kouluun. Laman vuoksi syntyneiden ongelmien vuoksi myös oppilashuoltoryhmien

merkitys huomattiin. Näin toiminta alkoi vakiintua. Oppilashuoltoryhmän toimintaan tuli mukaan myös moni ammatillisen yhteistyön näkökulma. Oppilashuoltoa ei ole kuitenkaan saatu edelleenkään yhteisen lainsäädännön alle. Eri laissa siitä on käytetty eri termejä. Perusopetuksessa siitä käytetään nimeä oppilashuolto. (Nevalainen, V & Nieminen, A. 2010, 152–153)

1980-luvun loppupuolella tehtiin ponnisteluja koulusosiaalityöntekijän aseman selkeyttämiseksi koulumaailmassa. Tämä ei ollut aivan ristiriidaton prosessi. Eri ministeriöt yrittivät karttaa vastuuta ja koulukentänkin mielipiteet erosivat toisistaan. Suomessa vallinnut lama jarrutti osaltaan 1990 voimaan tulleen lastensuojelulain toteuttamista. Asiaan ei löytynyt vastausta. Tämän lainmuutoksen seurauksena kunnat kuitenkin velvoitettiin huolehtimaan oppilaiden riittävästä psykososiaalisesta tuesta. Eräänä vaihtoehtoina esitettiin myös koulusosiaalityöntekijän virkojen perustamista. Sen roolia tarkennettiin määrittelemällä viran toimintaympäristöksi koulu ja tehtäväksi toimia sosiaalialan asiantuntijana koulutyön kehittämisessä. (Wallin, A. 2011, 45- 46)

2000-luvulla koulukuraattorityön perustehtävän määrittely, viitekehys ja yhteisöllisyyden näkökulma ovat edelleen suuri haaste koulun sosiaalityöntekijöille. Viime vuosina sosiaali- ja terveysministeriö, sekä opetus- ja kulttuuriministeriö ovat yhdistäneet voimiaan koulu hyvinvoinnin turvaamiseksi. Ministeriöissä kaavaillaankin yhdenmukaista koulun hyvinvointipalveluja jäsentävää lainsäädäntöä, jossa yhdistyisivät opetuksen ja sosiaalipalveluiden näkemykset. Punaisena lankana koulusosiaalityössä on edelleen lastensuojelun periaate. Tavoitteena on pyrkiä turvaamaan lapselle turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö, tasapainoinen ja monipuolinen kehitys niin yleisesti, kuin myös yksilöllisesti. (Wallin, A. 2011, 48- 49)

Koulusosiaalityötä vuosituhannen vaihteessa voidaan tarkastella myös eri hallinnonalojen yhteistyön ja rakenteiden uudistamisen aikana. Tärkeänä voidaan pitää oppilashuollon sisällyttämistä koululainsäädäntöön, sekä opetussuunnitelmien perusteisiin. Merkittävänä muutoksina voidaan pitää myös työtä tukevan lainsäädännön uudistamista, työn hallinnollista ohjausta, sekä opetussuunnitelmiin tehtyjä muutoksia. Näiden avulla on saatu rakennettua koulusosiaalityöhön toimivia yhteistyökuvioita paikallisella tasolla. Näyttää siltä, että nykyään ymmärretään, että toimivat rakenteet ja hallinnollinen ohjaus ovat tärkeitä työkaluja oppilashuoltoa kehitettäessä. Tänä päivänä kuraattorin tärkeä tehtävä on kehittää koulua yhdessä muun oppilashuollon kanssa yhteisönä, jossa oppimisen ja työnteon ilo ja tuki ovat koko ajan läsnä. Sen

tulee olla läsnä kaikille lapsille ja nuorille, kuin myös siellä työtään tekeville aikuisille. (Hämäläinen, K. yms., 2005, 264- 265)

### 3.2 Kansainvälisyys

Koulukuraattorin ammatti on noin sata vuotta vanha ammatti. Se on kuitenkin aika vähän tutkittu asia maailmalla. Kansainvälisiä yhteyksiä kuraattoreiden kesken on luotu vasta viime vuosien aikana. Ensimmäinen kansain välinen koulun sosiaalityöntekijöiden konferenssi pidettiin Chicagossa 1999. Ensimmäinen kirja, jossa selvitetään useiden maiden koulujen sosiaalityötä, ilmestyi vasta vuonna 2002. Kirjassa ”School Social Work Worlwide” kerrotaan, että vertailevaa tutkimusta eri maiden kesken ei ole juurikaan tehty. Edelleen on alueita mm. Euroopan välimeren maissa, Afrikassa, Aasiassa ja Keski- ja Etelä Amerikassa, joiden koulusosiaalityötä ei tunneta. (Sipilä- Lähdekorpi, P. 2006, 38)

Sipilä- Lähdekorven (2006, 39) mukaan koulukuraattorityön juuret myös maailmalla ovat yleisessä oppivelvollisuudessa. Pioneerimaita ovat olleet Englanti ja Yhdysvallat. Koulunkäynnin tullessa pakolliseksi, tarvittiin ammattikuntaa, joka tuki lapsia ja perheitä koulunkäynnissä. Samalla se oli myös kontrollitehtävä. Kuraattori valvoi, että lapset käyvät koulua. Englannissa toiminnan katsotaan alkaneen 1800-luvun loppupuolella, kun maahan perustettiin ”education welfare service”. Yhdysvalloissa luotiin 1906 uusi ammatti ”visiting teachers” tukemaan oppivelvollisuuden suorittamista. Siellä kuraattorityön on nähty alun perin olevan läheisessä yhteydessä kasvatukseen huolimatta kahdesta erilaisesta kuraattorityön traditiosta. Mary Richmondin tradition mukaan keskityttiin psykologisiin ongelmiin, jotka estivät oppilaiden kasvatuksellisia suorituksia. Jane Addamsin tukijat keskittyivät työssään kasvatusta ehkäiseviin ympäristötekijöihin.

Koulukuraattorintyötä tehdään maailmalla hyvin erilaisilla nimikkeillä. Koulukuraattorinimike on käytössä Suomessa ja Ruotsissa. Ruotsissa käytetään ”skolkurator” - nimekkeen lisäksi myös termiä ”socialsekreterare”. Koulukuraattori sana tulee latinan sanasta ”cura”. Se tarkoittaa huolenpitoa. Se voi tulla myös sanasta ”curo”, joka tarkoittaa sekä välittämistä, että asioista huolehtimista. Norjassa koulun sosiaalityö kuuluu kasvatuksellis-psykologisiin palveluihin (pedagogis- psykologisk tjenste -PPT) ja ammattinimike on PPT - sosionom, social worker in EPS. Tanskassa käytetään nimeä koulun sosiaalityöntekijä. Islannissa ”fealgsradjafi” - sosiaalityöntekijä. Yhdysval-



loissa kuraattorit olivat aluksi "visiting teachers", kiertäviä opettajia. Nykyään heitä kutsutaan laajalti koulun sosiaalityöntekijöiksi "School social workers". Myös Kanadassa käytetään nimeä "School social worker". Monet käyttävät myös lisäystä school social worker/ attendance counselor. Saksassa käytetään yleisesti nimitystä "Schulsozialarbeit". Argentiinassa on nimi vaihdettu koulun sosiaalityöntekijästä termiksi "social assistant". Englannissa käytetään kahta nimikettä "education welfare officer" ja "education social worker". Malta käyttää nimikettä "education welfare" ja Ghana on käyttänyt nimikkeitä "education welfare" ja "school welfare" (Sipilä- Lähdekorpi. P. 2006, 25)

Vaikka koulun sosiaalityön ohjelmissa on paljon yhteistä, on olemassa paljon merkittäviä erojakin maiden välillä. Erilaisuudet näyttävät olevan kuitenkin olevan toissijaisia verrattuna yhteisiin arvoihin ja päämääriin, jotka yhdistävät ammattia. Pääasialliset erot ovat yhteydessä käytettyihin ammattinimikkeisiin ja näiden merkityksiin. Euroopassa erot ovat yhteydessä koulun sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan suhteeseen ja erilaisiin organisaatioihin, joiden alaisuudessa koulun sosiaalityötä tehdään. Koulun sosiaalityötä järjestetään monella tapaa. Sitä järjestävät kouluorganisaatio itse tai muut organisaatiot. Työskennellessä kouluorganisaatiossa itsessään on siitä etunsa ja haittansa. Joissakin maissa ollaan sitä mieltä, että työskentely koulun ulkopuolisessa organisaatiossa antaa sosiaalityöntekijälle paremmat mahdollisuudet ajaa oppilaiden asioita. Toisaalta kouluorganisaatiossa työskentely mahdollistaa toimivien suhteiden ja yhteistyö kuvioiden kehittämisen henkilökunnan kanssa. (Sipilä- Lähdekorpi, P. 2006, 40)

Sipilä- Lähdekorven mukaan (2006, 41) Marion Huxtablen (2003) keräämä kyselyaineisto yli kahdenkymmenen maan kuraattoritilanteesta osoittaa, että kuraattoritoiminta vaihtelee maiden kesken. Kirjavuutta on mm. resurssitilanteessa ja koulutuksessa. Se osoittaa myös, että kansainvälistyminen on edennyt. Kuraattorit eri maissa työskentelevät samojen ongelmien kanssa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. 21 maasta Argentiina, Japani, Saudi-Arabia ja Eesti eivät työskentele motivaatio- ongelmien kanssa. Kuraattorit tekevät kotikäyntejä lukuun ottamatta Saudi-Arabiaa ja Yhdistyneitä Arabi- Emiraatteja. Ruotsissa kuraattorit tekevät kotikäyntejä harvoin. Koulukuraattorit työskentelevät yleensä emotionaalisten ongelmien parissa. Mielenkiintoinen poikkeus on Argentiina jossa toimenkuvaan eivät kuulu emotionaaliset ongelmat. Suomi, Japani, Saudi- Arabia ja Ruotsi ilmoittavat, ettei kuraattori anna aineellista apua (ruoka ja vaatteet) oppilaille. Yhdistyneissä Arabi- Emiraateissa kuraattori voi antaa aineellista apua ja Englannissa myös ilmaisia aterioita. Muissa maissa

aineellisen avun antaminen kuuluu kuraattorin tehtäviin. Esimerkiksi Taiwanissa aineellisen avun antamisen todetaan olevan tärkeä osa tehtäväkuvaa.

Vaikka erilaiset menetelmät sopivat eri maihin, niin koulun sosiaalityössä on myös yhteisiä arvoja, päämääriä ja periaatteita. Ne myös ylittävät kulttuuriset ja historialliset erot ja yhdistävät koulukuraattorin työtä kaikkialla maailmassa. Johtavina periaatteita pidetään lasten oikeuksia ja päämäärää auttaa kaikkia lapsia saavuttamaan potentiaalinsa. Kuraattorit näkevät itsensä myös lasten asianajajina ja heillä on paljon yhteisiä metodeja huolimatta usein suurista kulttuurieroista. Koti- koulu- yhteistyö, oppilaiden suora ohjaus, opettajien konsultointi, oppilaiden asioiden ajaminen ja yhteistyö eri viranomaisien kanssa ovat koulukuraattorin päätehtäviä kaikkialla. (Kurki, L, Nivala, E, Sipilä- Lähdekorpi, P. 2006, 14)

Koulukuraattorintyö on ammatti, jota harjoitetaan siis monessa maassa. Nykyään kuraattori työssä kontakteja voi solmia ympäri maailmaa. Viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana on pidetty joitakin kansainvälisiä konferensseja. Pohjoismainen konferenssi pidettiin Tukholmassa vuonna 2003. Tänä päivänä kuraattoriverkosto kattaa kaikki maanosat. Ensimmäinen kansainvälinen konferenssi pidettiin Chicagossa 1999. Toinen kansainvälinen konferenssi pidettiin Tukholmassa vuonna 2003. Kolmas kansainvälinen konferenssi pidettiin Koreassa syyskuussa 2006. Neljäs kansainvälinen konferenssi järjestettiin huhtikuussa 2009 Uudessa-Seelannissa. Viides kansainvälinen konferenssi pidetään Accrassa, Ghanassa huhtikuussa 2012 (Tietoa kansainvälisistä kontakteista ja konferensseista)

Viimeisimmässä konferenssissa Uudessa - Seelannissa 2009 määriteltiin työn tärkeiksi painopiste-alueiksi ja teemoiksi seuraavat viisi teemaa:

- Omaksua työn monimuotoisuus; monikulttuurisuus, uskonnollinen monimuotoisuus ja alkuperäiskansat
- Pyrkä saamaan aikaan parempia tuloksia lasten ja nuorten parissa tehtävään työhön; uusia tietoja ja taitoja työhön, huomioida perheiden parissa tehtävä työ ja lasten oikeuksien edistäminen
- Koulussa tehtävän sosiaalityön tutkiminen ja kehittäminen; pyritään yhdistämään eri sektoreiden toimijoiden työpanosta.
- Hallinnon ja menetelmien yhdenmukaistaminen; pyrkä edelleen saamaan liikkeelle eri toimijoita ja löytää resursseja koululaisten parissa tehtävän työn hyväksi.

- Löytää menetelmiä yhdistää käytäntöjä eri maiden välillä; kansainvälinen yhteistyö, koulun sosiaalityön ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen. (Neljäs kansainvälinen koulukuraattoreiden konferenssi Uudessa-Seelannissa)

#### 4 KOULUKURAATTORIN TOIMINTA

Työministeriön koulutus ja ammattitietopalvelun tietojärjestelmässä koulukuraattorin perustehtävää määritellään seuraavasti: Koulukuraattori auttaa oppilaita, joilla on vaikeuksia koulunkäynnissä tai kasvuun ja kehitykseen liittyviä ongelmia. Tällaisia tilanteita voivat olla koulupinnaus, kiusaaminen ja koulun ja luokan vaihtumisesta syntyvät ongelmat. Asioita selvittää oppilaan ja kuraattorin välisillä keskusteluilla. Kuraattori voi puuttua tilanteeseen itse oppilaiden tai opettajien pyynnöstä. Kuraattori tekee usein yhteistyötä eri tahojen kuten vanhempien, opettajien ja eri viranomaisten kanssa. Kuraattori kuuluu yhtenä jäsenenä koulun oppilashuoltoryhmään, jonka tehtävänä on käsitellä erilaisia asioita alkaen yksittäisen oppilaan vaikeuksista koko koulua koskeviin asioihin. Kuraattorin työhön kuuluu osallistumista vanhempainiltoihin ja opettajainkokouksiin, sekä paperitöitä: lausuntojen antamista, kirjelmien ja selvitysten tekemistä, jne. Kuraattorin on tärkeä saavuttaa koko kouluyhteisön luottamus, jotta häntä on helppo lähestyä. Työ on pääasiassa päivätyötä, mutta kuraattori työskentelee välillä myös iltaisin: osallistuu vanhempainiltoihin, tekee kotikäyntejä ja pitää iltavastaanottoa. Mikäli kuraattorille kuuluu useampia kouluja, työhön kuuluu liikkumista koulusta toiseen. (Sipilä- Lähdekorpi, P. 2006, 27)

Wallinin (2011, 86–87) mukaan kuraattorin työlle selkeästi määritelty perustehtävä on edellytys työn ammattimaisuudelle ja työn tuloksellisuudelle. Ilman perustehtävän onnistunutta määrittelyä ei kuraattori pysty onnistumaan työssään parhaalla mahdollisella tavalla. Perustehtävän onnistunut määrittely on myös edellytys jos halutaan koulusosiaalityön olevan vakavasti otettava voimavara ja yhteistyötaho koulun resursseissa. Kuraattorille määritelty selkeä perustehtävä oikeuttaa työn olemassaolon. Perustehtävän on oltava kirkkaana mielessä paitsi työntekijällä itsellään, niin myös asiakkailla, eri yhteistyökumppaneilla ja esimiehillä. Erityisesti työntekijän on tunnettava perustehtävänsä hyvin, sillä perustehtävän ymmärtäminen auttaa myös omaa tutkivaa, kriittistä ja analyysoivaa otetta omaan työhön.

Koulukuraattorin perustehtävän ydin rakentuu kolmen kulmakiven varaan. Ne ovat sosiaalityön teoria, lainsäädäntö ja ammatillinen traditio. Mitä sitten on koulusosiaalityö? Se on hyvä kysymys, johon tulisi löytää hyvä vastaus. Hyvin perinteinen vastaus on, että kuraattori työskentelee ongelmallisten oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Kuraattorin asiakkaiksi helposti mielletään muun muassa koulunkäyntiä laiminlyövä, häiritsevä, masentuneet ja muissa vaikeuksissa olevat oppilaat. Koulu-

kuraattorin tehtävänä onkin tunnistaa opettajien ja huoltajien huolia ja tukea oppilaita säännöllisessä ja tasapainoisessa opiskelussa. Kuraattorin toimenkuvaan kuuluu siis kouluyhteisön jäsenten tukeminen heidän omassa perustehtävässään. Siihen kuuluu lasten ja nuorten tukeminen oppivelvollisuuden suorittamisessa ja koulun henkilökunnan tukeminen omassa työssään. Kaikessa yksinkertaisuudessaan voidaan näitä seikkoja pitää lähellä totuutta olevasta kuraattorin työn kuvasta. (Wallin, A. 2011, 85)

Koulussa tehtävä kuraattorin työ perustuu sosiaalityön ammatilliseen ytimeen, sosiaalityön arvoihin ja sen tavoitteisiin. Sosiaalityön perustehtävä voi vaihdella työntekijän toimialan mukaan, mutta kaiken sen taustalta löytyy kuitenkin yhteiset ohjeet ja lainsäädäntö. Koulun tarpeet asettavat kuraattorin perustehtävälle suuntaviivat ja se vaikuttaa myös sen painotuksiin, sekä tavoitteisiin. Samoin kuraattorin oma erityisosaaminen voi joko vaikeuttaa perustehtävän toteuttamista, tai sitten se voi myös avata siihen uusia mahdollisuuksia. (Wallin, A. 2011, 86)

Nykyään kun monet yhteiskunnan ongelmat heijastuvat koulun arkeen ja opetustyöhön voi koulusosiaalityö tarjota ratkaisuja näihin ongelmiin. Yksinkertaista ratkaisua ei varmaankaan ole kuitenkaan olemassa. Koulusosiaalityön kautta voidaan kuitenkin miettiä kuinka lasten ja nuorten arjesta suoriutumista voitaisiin edistää parhaalla mahdollisella tavalla. Koulusosiaalityön mieltäminen palveluinnovaatioksi voisi olla yksi askel oikeaan suuntaan. Tärkeänä on pidettävä perustehtävän selkeää määrittelyä ja työntekijän uskallusta olla oman arvonsa ja asiantuntijuutensa mittainen. Koulusosiaalityön on oltava siis innovatiivista ja siinä on koko ajan pidettävä kiinni ammattimaisen työotteen vahvistamisesta. (Wallin, A. 2011, 28- 30)

Kuraattorin työpäivä täyttyy pääsääntöisesti asiakastapaamisista, jotka useimmiten sijoittuvat koulupäivän ajalle. Kotikäyntejä kuraattorin työhön ei oikeastaan kuulu. Huhtasen (2007, 157) mukaan yhteydenpito kouluilta koteihin tapahtuu yleensä lähinnä erilaisia tietoverkkoja hyödyntäen tai tiedotteilla. Tapahtumista ja opintoihin liittyvistä asioista kouluilta tiedotetaan www-sivujen, tekstiviestien, sähköpostin ja sähköisten reissuvihkojen avulla. Lähinnä mahdolliset kotikäynnit liittyvät ongelmaan, jossa huoltaja on kykenemätön saamaan oppilasta kouluun. Tällöin kuraattori voi huoltajan suostumuksella ja työparin avustuksella hakea oppilaan kouluun. Oppilaiden vanhempien konsultointi tapahtuu lähinnä koulupäivän aikana puhelimitse kouluilta. Oppilaan hakemiseen kotoa on kuitenkin suhteellisen vaikea löytää aikaa kalerista. Tilanteet tulevat vastaan nopeasti ja käytännössä se tarkoittaa aina josta-

kin tehtävästä luopumista. Tällöin onkin tärkeää osata laittaa asiat tärkeysjärjestykseen.

Kouluissa tarvitaan yhä enenevässä määrin aikuisia. Wallinin (2011, 21) mukaan opettajien aika ja resurssit eivät riitä vastaamaan kaikkiin niihin haasteisiin, joita oppilaat mukanaan koulun arkeen tuovat. Tarvitaan moni ammatillista osaamista ja tukea opettajille erilaisten asioiden ja tilanteiden hoitoon. Opettajien konsultointi tapahtuu koulupäivän aikana välituntisin. Usein opettajat kysyvät neuvoa oppilaansa asiasta ohimennen, sen enempää aikaa varaamatta. Oppilaita kuraattori pyrkii auttamaan ja tukemaan kahdenkeskisillä tapaamisilla ja tarvittaessa ohjaa heitä myös eteenpäin esimerkiksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden piiriin. Kahdenkeskisten tapaamisten lisäksi päivään voi kuulua myös luokka tai ryhmätyöskentelyä. Tämän kaltaisen työskentelyä vaatii tietysti myös suunnittelu-aikaa ennen varsinaista työskentelyä. Päivää rytmittää myös palaverit oppilashuoltoryhmien, vanhempien, opettajien, sekä sosiaali- ja kouluterveyden ammattihenkilöiden kanssa.

Hallinnollista vastuuta kuraattorilla ei ole. Asiakastapaamisista ja tehdystä työstä kuitenkin tehdään aina kirjaukset koneelle. Kouluyhteisöjä kuraattorilla on useampia. Toisilla on useampia kouluja kuin toisilla. Koulukuraattoriliiton suositusten mukaan kouluyhteisöjä kuraattorilla voisi olla kolme. Kuopion perusopetuksen kuraattoreilla jokaisella on yli kolme kouluyhteisöä. Alueen 1 kuraattorilla on tällä hetkellä suurin määrä, yhteensä 9 koulua. On siis selvää, että siirtymiset koulusta toiseen vievät myös oman aikansa. Lastensuojelulaki määrittelee koulukuraattoritoiminnan ennaltaehkäiseväksi työksi. On siis tärkeää, että kuraattorilta löytyy aikaa myös koulun hyvinvointipalveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Käytännössä tämä voi olla esimerkiksi koulun tukihenkilö tai oppilaskummi toiminnan kehittämistä ja myös oppilaiden ja henkilökunnan kouluttamista toimintaan. (Koulukuraattorin tehtävästä)

#### 4.1 Kuraattorin asema ja toiminnan resursointi

Lastensuojelulaissa 9§ mukaan kunnan tai muun opetuksen järjestäjän on järjestettävä psykologi tai kuraattoripalvelut esiopetuksessa, perusopetuksessa, lisäopetuksessa ja valmistavassa opetuksessa. Koulukuraattoripalveluiden tehtävänä on tarjota oppilaille riittävä tukija ohjaus koulunkäyntiin, kehitykseen liittyvien psyykkisten ja sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen ja poistamiseen, sekä myös kodin ja koulun yhteistyön edistämiseen. (Lahtinen, N. 2011, 192)

Kouluissa tehtävää sosiaalityötä määrittää ensisijaisesti perusopetuksen ja lastensuojelun lainsäädäntö. Tällä hetkellä tässä työssä esimerkiksi Kuopion perusopetuksen kouluissa työskentelee kuusi kuraattoria. Näistä yhden kuraattorin työpanos kuraattorityöhön on 60 %. Loput 40 % työajasta on osoitettu sosiaalitoimen lastensuojelutyöhön. Kaiken kaikkiaan kuraattoreita toimii yhteensä siis 5,6 kpl kaikissa Kuopion perusopetuksen kouluissa. Aluejaon mukaan kouluyhteisöjä alueellaan on 4-9 kpl. Oppilasmäärät liikkuvat reilusta seitsemästä sadasta vajaan 1600 oppilaaseen. Näiden kuraattoreiden työtä ohjaa lisäksi myös lukiolaki, laki ammatillisesta koulutuksesta ja opetussuunnitelmien perusteet. Kaikkein yksityiskohtaisin ohjeistus löytyy oppimisympäristön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävästä työstä ja oppimisvaikeuksiin puuttumisesta. Ne ohjeet löytyvät opetussuunnitelmien perusteista. Perusopetuslainsäädännöstä ei erotella tällä hetkellä koulupsykologin ja kuraattorin työtä. Lastensuojelu ja perusopetuslain tarkoituksena on turvata paikallisesti koulun ympäristöön palvelut, joilla voidaan ehkäistä sosiaalisia ja psyykkisiä vaikeuksia. Lisäksi niiden tehtävänä on kehittää koulun ja kotien välistä yhteistyötä, sekä koko kouluyhteisöä hyvinvoinnin turvaamiseksi. (Wallin, A. 2011, 94–95)

Hyvin toimivan ja huolehtivan koulun perustyökaluihin kuuluu periaatteiden, sopimusten ja pelisääntöjen tuntemus. Koulutyötä ohjaavat lait ja asetukset antavat kieltojen ja velvoitteiden lisäksi myös mahdollisuuksia. Perusopetuslaki, lastensuojelulaki, potilaslaki, kansanterveyslaki, jne. kulkevat linjassa niiden lakien ja asetusten kanssa, jotka Suomi on ratifioinut muiden maiden tavoin. Perusopetusta säätelevä laki velvoittaa oppilaitosta ottamaan huomioon lasten oikeudet ja velvoittaa yhteistyöhön muiden tahojen kanssa. Laki sallii niin yksilölliset ratkaisut, joustavuuden, yhteistyön, mutta myös luovuuden ja virheistä oppimisen. Nämä samat velvoitteet koskevat myös oppilaita. Heillä on oppivelvollisuus. Oppilaan tulee tehdä annetut tehtävät ja käyttäytyä siivosti. Erityistä tukea tarvitsevien opetuksen suunnitelmissa painotetaan varhaista puuttumista ja tukitoimien suunnitelmallisuutta. Puuttuminen on lain mukaan velvollisuus. Koulu tarvitsee turvallisen arjen. Arjessa korostuu keskinäinen kunnioitus, avoimuus ja luottamus. Kaiken toiminnan koulussa tulee rakentua positiiviselle vuorovaikutukselle, ohjaukselle ja välittämiselle. (Tilus, P. 2004, 131–132)

Wallinin (2011, 95–96) mukaan perusopetuslaissa kuraattorityön osallisuus näkyy oppivelvollisuutta ja oppilaan turvallista koulunkäyntiä koskevissa ja koulunkäynnin erilaisten tukien määrittelyssä. Koulun tukijärjestelmä on määritelty kolmiportaiseksi. Nämä portaavat ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Yleinen tuki tarkoittaa oppilaan oikeutta laadukkaaseen ja turvalliseen oppimiseen ja kasvuun. Tehostetun tuen avul-

la oppilaalle pystytään tekemään yksilöllisiä ja suunnitelmallisia toimenpiteitä oppilaan kasvun ja oppimisen turvaamiseksi. Voidaan antaa esimerkiksi tukiopetusta josakin aineessa. Erityinen tuki käsittää konkreettisia muutoksia oppilaan koulupäivään. Näitä tukia voivat olla esimerkiksi opetus pienluokassa tai lastensuojelun toimenpiteitä.

Lastensuojelun lainsäädännössä määritellään myös kouluissa tehtävää sosiaalityötä. Laki katsoo sen olevan ehkäisevää lastensuojelutyötä. Lain mukaan koulusosiaalityön tarkoitus on tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä oppilaitoksissa. Kuraattorin työhön kuuluu myös niin vanhempien, kuin opetus ja kasvatushenkilöstönkin tukeminen. Lastensuojelulain mukaan koulu on ehkäisevänä ja huolen havaitsemisen vyöhyke. Koulusosiaalityön katsotaan olevan siten tärkeä osa ehkäisevää lastensuojelua. (Wallin, A. 2011, 96)

Tällä hetkellä koulukuraattorin pätevyysvaatimuksista ei ole laissa määrittelyä. Eri kunnissa ja organisaatioissa työtä tehdään erilaisilla koulutus pohjilla. Joissakin kunnissa kuraattoreilla on sosiaalityöntekijän kelpoisuus. Joissakin vaaditaan taas jokin soveltuva sosiaalialan korkeakoulututkinto. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa STM128:00/2008, 30.10.2008 työryhmä ottaa kantaa myös koulukuraattorin pätevyysvaatimuksen asettamiseen uudessa sosiaalihuoltolaissa. Kolmesta eri vaihtoehdosta työryhmä päätyi esittämään vaihtoehtoa jossa kelpoisuusvaatimuksena pidetään sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetyn lain 3 §:n mukaista kelpoisuutta tai ylempää sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon on sisällytetty lapsi-, nuoriso- ja perhetyön opinnot sen laajuisina kuin valtioneuvosto eri asetuksella tarkemmin määrittelee. (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:34)

#### 4.2 Oppilashuolto ja kuraattorin tehtävät

Oppilashuolto käsitteenä on varsin nuori. Se onkin määritelty perusopetuslakiin vasta vuonna 2002. Sen tehtäväksi laissa on määritelty hyvän oppimisen edistämisen, sekä siihen liittyvä oppimisen edellytysten lisääminen. Sen tarkoituksena on myös edesauttaa oppilaiden hyvää psyykkistä ja fyysistä terveyttä. Oppilashuollon tehtävänä on myös edistää koulussa oppilaiden sosiaalista hyvinvointia. Se pitää sisällään opetuksen järjestäjän hyväksymän suunnitelman mukaisen oppilashuollon, tervey-



denhuoltolaissa tarkoitetun kouluterveydenhoidon ja lastensuojelulaissa tarkoitetun koulunkäynnin tukemisen. (Lahtinen, N. 2011, 169)

Wallinin (2011, 27) mukaan onnistuessaan perustehtävässä Suomalainen koulujärjestelmä kerryttää ja jakaa valtavasti hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa varhaiskasvatuksesta aina korkeakouluihin saakka. Koulua on pidettävä yhteisönä, jonka kaikki osat vaikuttavat toisiinsa. Erityistä tämän päivän koulussa on, että se tasaa oppilaiden sosiaalista eriarvoisuutta. Yksilön kriisejä ja ongelmatilanteita syntyy myös kouluyhteisössä ja siksi niitä ei voida ratkaista kokonaan sen ulkopuolella. Lasten ja nuorten näkökulmasta syrjäytymistä pidetään kouluiän ja nuoruuden elämänvaiheessa hyvin riskialttiina aikana. On huomattu, että perheen heikko sosiaalinen ja taloudellinen asema saattaa lisätä syrjäytymisen vaaraa. Kuitenkaan perheen korkeakaan sosiaalinen status ei varjele lapsia ja nuoria sosiaalisilta ongelmilta koulussa. Kouluil-la on siis tärkeä mutta vaikea tehtävä oppilaiden hyvinvoinnin lisäämisessä.

Oppilaitoksissa hyvinvoinnin turvaamiseen tarvitaan useampia toimijoita. Koulussa opettajien ja kaikkien aikuisten tehtävä on taata lapsille turvallinen kasvuympäristö. Hyvinvoinnin lisäämisessä tavoitteena pidetään koulua, jossa kaikki voivat hyvin. Rakentavalla vuorovaikutuksella ja välittävällä ilmapiirillä koulu osaltaan auttaa hyvinvoinnin lisääntymistä. Koulukuraattori voi vastata tähän haasteeseen ennakoivalla työotteella. Kuraattori voi osallistua tukioppilastoimintaan, sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja erilaisten ryhmien vetämiseen. Erilaisten sosiaalisia taitoja, yhteisöllisyyttä ja arjen taitojen hallintaa tukevien hankkeiden kautta kuraattori voi tukea myös tätä tavoitetta, Kouluissa hyvinvoinnin lisääminen on siis yhteisöllistä ja ennaltaehkäisevää työtä. (Wallin, A. 2011, 106- 107)

Lahtisen (2011, 168) mukaan koulun oppilashuollolla tarkoitetaan moni ammatillista yhteistyötä opetus, terveys ja sosiaalitoimen työntekijöiden kesken. Oppilashuolto pyrkii tukemaan oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa. Siihen sisältyy opetussuunnitelman mukaiset palvelut. Niitä ovat mm. kouluterveydenhoito ja lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen. Oppilashuollon tarkoituksena on mahdollistaa lapselle ja nuorelle perheineen oikeus saada parasta mahdollista tukea oppilaan kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä.

Wallinin (2011, 110) mukaan koulun hyvinvoinnista vastaa aina rehtori. Rehtori kutsuu ryhmän kasaan ja vastaa oppilashuollon toiminnasta. Koulukuraattorilla on kuitenkin hyvin merkittävää osaamista ja tietotaitoa ryhmän työskentelyn jäsentämiseksi

ja sen edelleen kehittämiseksi. Koulukuraattorin roolin voidaan sanoa olevan hyvinvointipalveluiden koordinaattori ja rehtorin työpari.

Koulujen tehtävä on sitouttaa kaikki oppilashuollon jäsenet oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseen. Huolehtivan koulun tunnusmerkkeihin kuuluu välitön tilanteisiin puuttuminen ja johdonmukaiset menettelytavat. Oppilashuoltoryhmän rooli kouluissa on vaikeuksia ennaltaehkäisevä, moni ammatillinen ja koko yhteisöä tukeva. Opetussuunnitelmassa määrätään oppilashuollon järjestämisestä. Oppilashuoltoon satsaaminen maksaa itsensä takaisin oppilaiden lisääntyneenä hyvinvointina ja jaksamisena koulutyössä. Ilman toimivaa oppilashuoltoa koulussa opettajan työpäivää voivat helposti kuormittaa kuraattorin, mielenterveystyöntekijän, poliisin, parisuhdetyöntekijän, psykologin ja hoitajan työtehtävät. Moni ammatillisen oppilashuollon myötä opettaja vapautuu perustehtävänsä, eli opettamiseen. (Tilus, P. 2004, 153)

Käytännössä koulupäivän aikana luokanopettaja tai -valvoja voi ohjata oppilaan ja perheen oppilashuoltoryhmässä toimivan kuraattorin, terveydenhoitajan tai koulupsykologin palvelujen piiriin. Opettajan ja oppilashuoltoryhmän jäsenten tehtävänä on tarvittaessa ohjata oppilas ulkopuolisten asiantuntijapalvelujen piiriin. Tällaisia palveluja voivat olla esimerkiksi perheneuvola ja lasten- tai nuorisopsykiatrian palvelut. Lapselle ja nuorelle saadaan parasta mahdollista tukea, kun eri ammattialojen auttajat istuvat saman pöydän ääreen ja keskustelevat yhteisestä tavoitteesta. Käytännön työ on osoittanut, että hyviin tuloksiin päästään kun kaikki lapsen hyvinvointiin osallistuvat tahot voidaan ottaa mukaan samaan neuvottelupöytään. (Tilus, P. 2004, 156-158)

Wallinin (2011, 88–90) mukaan sosiaalityöllä koulussa on olemassa myös kontrollitehtävä. Se tarkoittaa puuttumista oppivelvollisuuteen ja turvallisiin kasvuolosuhteisiin. Koulusosiaalityössä tuloksiin johtavan työn tulee merkitä toimintaa niin yksilö-, oppilaitosyhteisö- kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Koulussa tehtävän sosiaalityön tulisi olla keino auttaa lapsia ja nuoria matalan kynnyksen keinoin. Koulusosiaalityön tulee siis olla helposti tavoitettavaa, varhaista, kohdennettua, osallistuvaa ja kestävää tukea kouluympäristössä.

Oppilashuoltoa kuormittavat monenlaiset oppilaiden ja heidän perheidensä ongelmat. Tuntuu siltä, että koko ajan haasteiden ja koulunkäyntiä vaikeuttavien haasteiden viidakko kasvaa. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa (STM 2010b) on määritelty oppilashuollolle haasteiksi seuraavia asioita.

- Ylipainon merkitys kasvaa, mitä ylemmältä luokka-asteesta on kysymys. Hieman yli kaksikymmentä prosenttia kaikista kouluikäisistä on ylipainoisia.
- Osa oppilaista nukkuu liian vähän.
- Tietokoneella ja tv; äärellä vietetty aika on liian iso. Liikunnan määrä on osalla liian pieni.
- Erilaiset fyysiset ja psyykkiset oireet ovat kasvussa, mm. masennus.
- Lisääntynyt koululaisten vanhempien alkoholin käyttö huolestuttaa.
- Sosioekonomiset terveyserot.
- Huostaan otettujen ja lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevien lasten määrä on kasvussa. Huostaan otettujen teinien määrä on kaksinkertaistunut vuosina 1990- 2007.
- Väkivalta ja kiusaamiset eivät ole vähentyneet.
- Tapaturmat koulussa ovat tavallisia.
- Koululaisten perheillä on erilaisia haasteita. Esimerkiksi avioerot ovat tavallisia.
- Oppilashuollon palveluiden saatavuudessa on isoja alueellisia ja koulukohtaisia eroja. Joillakin kouluilla on resurssipuutetta, joka vaikeuttaa mm. ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. (Lahtinen, N. 2011,175–176)

Koulukuraattori sosiaalialan ammattilaisena ei voi kuitenkaan olla yksin ratkaisemassa kaikkia koulun ongelmia. Hänen osaamistaan tulisikin voida käyttää suunniteltaessa koko koulun hyvinvointipalveluja. Koulukuraattorin tulisinkin enemmän näkyä konsultin roolissa. Ajatuksena on, että kuraattori ei pelkästään anna toimintaohjeita ongelmatilanteissa. Kuraattorin tulisi neuvoa ja kannustaa asianomaista itse ymmärtämään kuinka osaavat itse toimia erilaisissa elämänsä tilanteissa. Hyvinvoinnin lisäämisessä on tärkeää huomata myös ne asiat, jotka ovat koulussa jo hyvin. Tarkoituksen mukaista ei niinkään ole surkutella huonolla mallilla olevista asioista. Koulukuraattorin kannattaisikin työssä vahvistaa juuri tätä näkökulmaa. (Wallin, A. 2011, 107- 108)

#### 4.2.1 Kehittäminen

Koulukuraattorityön kehittämisellä tarkoitetaan laadukkaan palvelun varmistamista asiakkaalle. Perinteisestihän sosiaalityötä on pidetty instituutiona, jossa asiakkaan on vain pitänyt luottaa laadukkuuteen. Laadukas työ tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että työ tehdään hyvin. Laadukas kuraattorityö on vaikuttavaa. Toisin sanoen työ ta-

voittaa sille asetetut tavoitteet mahdollisimman hyvin. Tuottavuudella ei kuitenkaan voida mitata työn tuloksellisuutta. Kriteereinä kuraattorin työn tuloksellisuudelle voidaan pitää eettisiä periaatteita, avoimuutta, asiakkaan näkökulman huomioimista, työn saatavuutta, vaikuttavuutta, tarkoituksenmukaisuutta, sekä ulkoista ja sisäistä toimivuutta. Koulukuraattorityön laadun voisi kuvitella olevan yhtä kuin sen vaikuttavuus. Tätä määrittelyä helpottamaan voisi tiivistää vielä kaksi eri ulottuvuutta: kohtaaminen ja mahdollinen muutos. Toisin sanoen laadukasta ja tuloksellista työ on ollut silloin, kun asiakas kokee tulleen autetuksi ja hän saa avun asiaan, jonka vuoksi on tullut kuraattorin asiakkaaksi. Samoin hänen tulee saada kokea tulleen hyvin kohdelluksi. (Wallin, A. 2011, 118–119)

Koulukuraattorityön päätavoite on tehdä itsensä tarpeettomaksi. Ei ole tarkoituksenmukaista pitkittää asiakassuhteita yhtään pidemmäksi kuin se asiakkaan näkökulmasta on tarpeen. Mittareita tämän tavoitteen saavuttamisen mittaamiseksi on kuitenkin hankala määritellä. Työtä voidaan kuitenkin mitata parhaiten arvioinnin, reflektion ja työstä saatavan palautteen kautta. Työn laatu kulkee aina käsi kädessä työntekijän oman ammatillisen kasvun kanssa. Laatutekijöiksi koulukuraattorin työhön voidaan määritellä kuraattorin asiantuntijuus asiakastapaamisissa, asiakkaan hyvinvoinnin lisääntyminen, sekä asiakkaan voimautuminen ja oman elämäntilanteensa parempi hallinta. (Wallin, A. 2011, 119–121)

Kuraattorityön vaikuttavuutta voi parhaiten selvittää tutkimalla mitä toiminnasta on seurannut ja onko asetetut tavoitteet saavutettu? Kuraattorille kehitettäviä asioita kouluyhteisössä voi olla useammanlaisia. Isoista kokonaisuuksista voidaan mainita, että kuraattori on avainhenkilö yhdessä rehtorin tai koulun johtajan kanssa miettimään koko koulun hyvinvointipalveluja. Oppilashuoltoryhmän toiminnan kehittäminen on yksi sellainen. Kuinka ryhmän toimintaa voidaan kehittää niin, että sen toiminta on mahdollisimman tehokasta ja vaikuttavaa? Keitä siihen kuuluu, miten usein sen on kokoonnuttava ja millaisten asioiden parissa se toimii? Samoin koko koulun tasolla voidaan edelleen suunnitella esimerkiksi valistustoimenpiteitä tupakoinnin ja alkoholin käytön vähentämiseksi. Liikuntapäivien, retkien ja erilaisten teemapäivien suunnittelu ja toteutus palvelevat myös tätä tarkoitusta. Yksilötasolla kuraattori voi lisäkoulutuksen kautta hankkia itselleen lisää valmiuksia, jotta pystyy entistä tehokkaammin toimimaan asiakkaiden kanssa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi ryhmäytämistaitojen hankkiminen ja hankkimalla uusimman lisätiedon lasten ja nuorten kasvuun ja kehitykseen liittyvistä asioista. Tärkeää on myös ymmärtää työnohjauksen tärkeä merkitys työn kehittämiseksi. (Wallin, A. 2011, 119–121)

Paras palaute tehdystä työstä kuraattorille tulee asiakkaalta itseltään. Palautteen saaminen on edellytys työn edelleen kehittämiseksi. Toimiva vuorovaikutussuhde kuraattorin ja asiakkaan välillä on edellytys palautteen saamiseksi asiakkaalta. Kouluyhteisö ja kuraattorin ympärillä toimiva moni ammatillinen verkosto voi myös antaa palautetta koulukuraattorille. Suoran palautteen saamista työkavereilta voi pitää jopa peruspilarina oman työn arvioinnissa. Koulukuraattorin kannattaa itse vastata oman työn laadun seurannasta jos organisaatio tai lähiesimies ei siitä huolehdi. (Wallin, A. 2011, 121–123)

#### 4.2.2 Eettinen ulottuvuus

Eettisellä ulottuvuudella tarkoitetaan kuraattorin tapaa toimia tiettyjen arvojen mukaan asiakkaan kanssa. Koulussa tehtävän sosiaalityön periaatteina oppilaan näkökulmasta pidetään ihmisarvoa, oikeudenmukaisuutta, luottamusta, kunnioitusta, pakon minimoimista ja osallisuutta. Laadukkaan kuraattorin työstä voidaan sanoa, että laadukas työ on eettistä ja eettinen työ laadukasta. Wallinin (2011, 125–126) mukaan nyky-yhteiskunnassa tärkeinä arvoina pidetään jatkuvuutta, yhtenäisyyttä ja tasa-arvoa. Näiden arvojen rinnalle on viime aikoina noussut myös luontoarvot, moninaisuus ja kulutusta ja taloudellista tehokkuutta korostavat arvot. On tärkeää, että erilaisten arvojen myllerryksessä kuraattorin on sovittava yhteen nämä yhteiskunnan laatimat ja omat ammatilliset ja henkilökohtaiset arvonsa. Työntekijän on lisäksi pidettävä kiinni oman ammattitaidon kehittämisestä ja työ hyvinvoinnista. Työntekijän on osattava myös pohtia omasta työstään sen toiminnan seurauksia. Kuraattorityön ainoana tarkoituksena on tuottaa asiakkaalle elämänlaatua ja taitoa.

Kouluyhteisössä oppilaan tulee voida luottaa siihen, että kuraattori suhtautuu häneen ja hänen asiaansa ammatillisesti. Eettisesti toimivan kuraattorin toiminta on aina luotettavaa, vilpitöntä ja myös johdonmukaista. Koulukuraattorityön luonteeseen kuuluu myötätunnon ilmaiseminen ja oman persoonan käyttö. Oppilaan ja kuraattorin välisessä työssä merkittävä eettisyyden mittari on läsnäolo. Oppilaalle on tärkeää kokea, että kuraattori keskittyy hänen asiaansa. Se on merkki oppilaan arvostamisesta. Kuraattorin työn etiikkaan kuuluu myös se, että työ tehdään aina mahdollisimman hyvin. Tämä tarkoittaa myös vastuullisuutta hoitaa lasten ja nuorten vaikeatkin asiat parhaalla mahdollisella tavalla. Joskus tulee tilanteita, joissa kuraattorin ja oppilaan näkemykset eroavat selvästi toisistaan. Vastuuntuntoisen ja ammatillisesti oikein toimivan kuraattorin tulee pystyä tekemään päätöksiä oppilaan tai myös hänen vanhem-

man mahdollisesta vastustuksesta huolimatta. Konkreettisena esimerkkinä voidaan pitää esimerkiksi lastensuojeluilmoituksen tekemistä sosiaalitoimeen. Eettisissä ongelmatilanteissa on hyvä ensin seisahtua pohtimaan omia arvojaan. Sitten on analysoitava mahdollinen ristiriita, kysyttävä kollegalta ja lopulta tehtävä päätös. Viimeksi on myös reflektoitava ja arvioitava koko prosessia. Herkkyys käsitellä erilaisia asioita, oma motivaatio, ongelmanratkaisutaito ja kyky perustella päätöstään ovat tärkeitä tekijöitä eettisesti oikein toimivalle työntekijälle. (Wallin, A. 2011, 127)

#### 4.2.3 Dialoginen työote

Wallinin (2011, 133–136) mukaan dialogisella työotteella tarkoitetaan yhdessä oppimista. Työntekijän ammatillisuus, asiakkaan tarpeet ja myös ihmisyyys yhdistyvät siinä uudella tavalla. Työntekijän tarkoituksena on pyrkiä dialogissa oivalluksiin asiakkaan tai yhteistyökumppanin kanssa. Dialogiin tarvitaan aina kaksi. Se on yhteistyössä syntyvä suhde, jonka perustana on tasavertaisuus, läsnäolo, kommunikaatio ja luottamus. Dialogin tarkoitus on saada tuloksia aikaan kuuntelemalla ja tulemalla kuuluksi. Dialogin kautta todellisuutta käydään läpi uusien näkökulmien ja myös oivalluksien kautta. Dialoginen työote on työntekijälle kuitenkin haastavaa. Dialogi edellyttää, että asiantuntija pystyy kyseenalaistamaan myös omia ajatuksiaan. Tällaisessa suhteessa työntekijä oppii jotain omasta itsestään. Tärkeää on koko olemuksesta nousevat viestit. Dialogissa tärkeintä on kuuntelu. Voidaankin sanoa, että kyseessä ei ole niinkään vuoropuhelu vaan vuorokuuntelu. Ensimmäinen tulisi saada kiinni siitä, mikä toisen viestissä on tärkeää. Lisäksi tarvitaan herkkyyttä kuulla myös mitä oma sisäinen ääni kertoo asiasta. Sen lisäksi olisi kuultava mitkä merkitykset nousevat esiin dialogissa. Vaikeinta on saada kiinni ja kuulla asioita, joista ei puhuta ääneen. Parhaimmillaan toimivassa dialogisessa suhteessa erilaiset tulkinnat ja merkitykset muuttuvat yhteiseksi ymmärrykseksi ja voimautumiseksi.

#### 4.2.4 Läsnäolo

Läsnäololla tarkoitetaan työntekijän ja asiakkaan aitoa kohtaamista. Kiire kuitenkin vaivaa nykyään myös liian monen koulukuraattorin työpäivää. Työtä on paljon ja aikaa niiden suorittamiseen on liian vähän. Mitä useampi oppilas tai oppilaitos on työntekijällä hoidettavana, niin sitä haastavampaa on myös osallistua ennakoivaan tai lastensuojelutyöhön. Kuraattorin työ on vielä luonteeltaan sellaista, että se vaatii välil-

lä ripeitä otteita. Koulukuraattorin työssä kiire koetaan raskaaksi ja kuormittavaksi piirteeksi. (Wallin, A. 2011, 137)

Wallinin (2011, 137–139) mukaan kiireen hallinnassa on erityisen tärkeää hallita oman työotteen käyttö. Työssä nousee merkitykselliseksi myös työnlaadunhallinta, ammatillinen kasvuorientaatio ja erilaiset tehokkaat työmenetelmät. Ilman näitä muodostuu kiireisestä työstä liian raskas taakka kantaa. Kuraattorin työssä pätee vanha viisaus siitä, että kun on liian kiire, tulisi osata istua alas ja antaa enemmän kiireen mennä. Omaan rauhaansa työhuoneeseen ei kuitenkaan tulisi jäädä istuskelemaan. Kuraattorin tulee kuitenkin näkyä koulun käytävillä ja ottaa oma paikkansa kouluyhteisössä. Kuraattorin työssä kannattaa omaa käyttäytymistään kiireen keskellä välillä tarkastella. On hyvä miettiä haluaako välittää kiireistä vai kiireetöntä kuvaa työstään? Kiireettömyys voi sitä paitsi olla myös yksi työntekijän erityisosaamisalue. Olisi hyvä myös osata keskittyä laadukkaaseen työn suorittamiseen enemmän, kuin itse lopputulokseen. Toisinaan kuraattorin täytyy työssään osata reagoida myös nopeasti. Kuraattorin tulisi osata paitsi sujuvat vuorovaikutustaidot, niin myös osata kääntää itsensä läsnäolopuheen kanavalle. Kaikkinensa vuorovaikutustilanteet asiakkaan kanssa ovat niin tärkeitä, että niitä ei saisi keskeyttää kukaan, eikä mikään.

#### 4.2.5 Kulttuuriosaaminen

Kulttuuriosaamisella kouluissa tarkoitetaan erilaisten kokonaisuuksien näkemistä sekä avoimuutta erilaisille mahdollisuuksille. Kouluissa tarvitaan sosiaalisia taitoja ja erilaisuuden hyväksyntää koulun kaikilla tasoilla. Kulttuuriosaamista ei voida kuitenkaan pitää myötäsyttyisenä. Siinä on kyse teorian ja käytännön toimivasta vuoropuhelusta arjessa. Työntekijällä sen on sisällyttävä ammatillisen kasvun jatkuvaan prosessiin. Kulttuuriosaamista voidaan pitää myös kiinnostuksena toista kulttuuria kohtaan. Työntekijällä se tarkoittaa myös kykyä rakentaa toimiva vuorovaikutussuhde toisen kulttuurin edustajan kanssa. Riippuen koulukuraattorin ammattitaidosta voi kuraattorilla olla hyvinkin merkittävä rooli koko oppilaitoksen kulttuuriosaamisessa. (Wallin, A. 2011, 144–145)

Wallinin (2011, 143) mukaan monikulttuurisessa yhteistyössä olisi parempi löytää toimijoista enemmänkin samankaltaisuutta, kuin nostaa esille korostuneesti eri kulttuurien eroavaisuuksia. Samalla koululla voi olla hyvinkin erilaisten kulttuurien edustajia ja kuraattorilta voidaan odottaa monenlaista osaamista kulttuurisista eroavai-

suuksista. Esimerkiksi romanitaustaisen arjen ymmärtämisessä nousee hänen kulttuuritaustansa hyvin merkitykselliseksi. Tämä koskee arjen valintoja pukeutumisesta lähtien. Esimerkiksi liikunnanopettajalle voi olla suuri kysymysmerkki miksi romani-nuori ei tuo verkkareita ulkoliikuntatunnille vaikka kuinka patistaisi? Kuraattori voi olla omalla ammattitaidollaan löytämässä keinoja koulun arjen ja eri kulttuurit käytänteiden yhteensovittamisessa.

Maahanmuuttaja kokee usein tullessaan Suomeen ensin tietynlaisen kulttuurikriisin. Sitä voidaan tietysti myös pitää uuden oppimisen kasvualustana. Jokainen maahanmuuttaja oppii kuitenkin Suomalaiset tavat hyvin yksilöllisesti ja myös oman temperamenttinsa mukaan. On muistettava, että täydellistä integroitumista uuteen kulttuuriin ei ole olemassakaan. Maahanmuuttajat joutuvat käymään aina läpi tietynlaisen kulttuuristressin. Siksi myös koko oppilaitosyhteisön ja erityisesti kuraattorin tuella on merkitystä millaisiin mittasuhteisiin stressin voimakkuus kasvaa. Onko esimerkiksi tarkoituksenmukaista kehottaa muslimi tyttöä riisumaan päätä peittävä huivi kun hänen sukunsa on aikojen saatossa kasvanut kiinni tähän perinteeseen. (Wallin, A. 2011, 143)

Tänä päivänä monet yhteisöt Suomessa ovat monimuotoistumassa kulttuurisesti ja etnisesti hyvin nopealla vauhdilla. Eri oppilaitokset ovat tässäkin muodossa usein suunnannäyttäjiä. Kouluissa onkin jo ihan aiheesta herännyt huoli tapahtuvasta muutoksesta ja sen aiheuttamista haasteista koulutyölle. Koulukuraattorin tulee osata nykyään entistä paremmin vastata myös moni kulttuurillisuuden haasteisiin. On tärkeää, että eri kulttuurien edustajille koulun kuraattoripalvelut tulevat läpinäkyviksi ja kuraattoriin uskalletaan myös ottaa yhteyttä. Kuraattorin kannattaa työssään kiinnittää huomiota kulttuuristen kysymysten hoitoon. Tämä mahdollisesti jo ennaltaehkäisevästi jos on tiedossa, että koululle on tulossa eri kulttuuritaustan omaavia oppilaita. Yhteiskunnassamme on tähän päivään saakka pyritty moniarvoiseen integraatioon. Se tarkoittaa, että maahanmuuttajien tasa-arvo, elinvoimaisuus ja oikeus pitää kiinni omasta kulttuurista pyritään turvaamaan. Kouluilla on tärkeä asema kulttuurisesti tasapainoisesti rakentuvassa yhteiskunnassa. Monikulttuurisesti oikein toimiva koulu tarjoaa turvallisen kasvamisen ja oppimisen alustan etnisestä taustasta riippumatta. Kouluissa kuitenkin aiheutuu kulttuurisia yhteentörmäyksiä oppilaiden ja vanhempien kanssa. Usein ristiriitoja aiheuttavat asiat ovat vaikeita ja niihin ei helposti löydy helppoa ratkaisua. Monikulttuurisesti hyvin toimivaan kouluun tulee kuitenkin pyrkiä. (Wallin, A. 2011, 140–141)



Usein koulujen opettajat ja opiskelijat voivat kuitenkin omata hyvin varaukselliset suhteet muiden kulttuurien oppilaita kohtaan. Asennoituminen tällaisiin oppilaisiin ei ole aina helppoa ja jotkut opettajat voivat jopa syrjiä maahanmuuttajia. Opettaja voi ehkä osaltaan kokea riittämättömyyttä kohdatessaan toisen kulttuurin oppilaan tai jopa hieman vierastaa oppilasta joka puhuu Suomea vain toisena kielenään. Maahanmuuttajankaan ei ole helppoa integroitua omaan lähikouluunsa. Usein voi käydä myös niin, että maahanmuuttaja ohjataan koulun erityisluokkaan oppilaaksi vain taustansa vuoksi. Lahjakkaan oppilaan kohdalla tämä tarkoittaa oppimisen hidastumista ja näin integroituminen Suomalaiseen yhteiskuntaan hidastuu. Kun maahanmuuttajalle annetaan mahdollisuus käydä lähikoulua omalla tasollaan, niin kielitaito ja sosiaalinen kanssakäyminen nopeutuvat huomattavasti. (Ikonen, O. & Virtanen, P. 2007, 17-18)

Wallinin (2011, 142) mukaan usein kaikki koulun työntekijät toimivat vain elämässä opittujen asenteiden ja tunteiden varassa, niin myös koulukuraattori. Kulttuuriosaaminen vaatii kuitenkin työntekijältä koko ajan myös tarkastelua ja uudistumista. Kyse on uuden yhteisen toimintatavan löytämisestä. Toimivassa ja hyvässä yhteistyössä voidaan kunnioittaa jokaisen ihmisen omaa kulttuuria ja kieltä, sekä toimia hyvässä yhteistyössä eri kulttuuristen toimijoiden kesken. Oppilaitosyhteisössä on hyvin tärkeää, että jokainen sen jäsen voi tuntea kuuluvansa yhteisön kulttuurisista eroavaisuuksista huolimatta.

#### 4.2.6 Yhteistyö

Yhteistyöllä koulukuraattorin työssä tarkoitetaan moni ammatillista työtä erilaisissa verkostoissa, sekä tärkeää lakisääteistä tehtävää kodin ja koulun yhteistyössä vanhemmuuden tukemiseksi. Kun oppilaiden vanhempien vanhemmuutta vahvistetaan, on se samalla hyvä keino toteuttaa myös lastensuojelussa määriteltyä ennakoivaa lastensuojelua. Asiakasystävällistä vuoropuhelua kodin ja koulun välillä on siis hyvä ja tarpeenkin koko ajan kehittää. (Wallin, A. 2011, 103)

Jalavan ja Virtasen (1995, 30–31) mukaan koululaisten ja heidän perheidensä ongelmien kohtaaminen vaatii yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Kun ongelmia ratkomassa on useampia toimijoita, voidaan menettelytapoja ja tukitoimia miettiä laajemmalla sektorilla. Moni ammatillinen työ perustuu osaamisen jakamiseen ja myös uusien työtapojen kehittämiseen. Erilaisten palaverien ja verkostojen tarkoituksena on

käyttää eri toimijoiden monipuolista osaamista. Nämä verkostotyytit voivat olla hyvin erilaisia. Ne voivat olla viranomaisten keskeisiä verkostoja tai niihin voidaan lisätä mukaan myös tarvittaessa muita toimijoita.

Varhaisten lapsuusvuosien ja kodin ilmapiirin tärkeä merkitys on tiedetty jo kauan. Kuitenkin vuosien saatossa vanhempien suhtautuminen tähän asiaan on vaihdellut paljon. Toisinaan on jopa kärjistään ajateltu, että yhteiskunta pystyy itsekseen pitkälti hoitamaan lasten ja nuorten kasvatusvastuun. Nykyisin kuitenkin tuetaan vahvasti vanhempien kasvatusvastuuta. Yhteiskunnan toimijat mielletään mieluummin kasvatuskumppaneiksi vanhemmille. Koulussa sosiaalityön osaaminen näkyy nimenomaan vuorovaikutuksen lisääntymisenä koulun ja vanhempien välillä. Voidaan puhua myös vanhempien vastuuttamisesta asioissa, jotka opiskelijan arjessa koulun työntekijöitä huolettaa. Koulukuraattorin työssä asiakasperheitä tuetaan, aktivoidaan ja sitoutetaan toimimaan yhdessä koulun kanssa oppilaan asioiden hyväksi. Aikuisten välinen yhteistyö oppilaan hyväksi on myös usein hyvin palkitsevaa. Esimerkiksi koulukuraattorin kotikäynnit asiakasperheisiin antavat myönteisen ja arvostavan kuvan lasten vanhemmille koulussa tehtävästä työstä. Olennaista vanhemmuuden tukemisessa on korostaa osallistumisen vapaaehtoisuutta, kunnioittamista ja turvallisuuden korostamista. Asiakkaan kunnioittamisen tulee olla peruslähtökohta ja avain kodin kanssa tehtävään yhteistyöhön. (Wallin, A. 2011, 103–105)

Koulukuraattori toimii koulussa moni ammatillisessa työryhmässä. Koulussa toimiva oppilashuoltoryhmä toimii hyvin monialaisesti ja moni ammatillisesti. Sillä on myös monia sidosryhmiä koulun ulkopuolella, joiden palvelujen piiriin voidaan oppilaita ohjata. Sidosryhmiä joiden kanssa kuraattori tekee yhteistyötä ovat oppilashuolto, sosiaalitoimi, lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut, perheneuvolat, poliisi, kouluterveydenhoito, päihdehuolto, seurakunnat, nuorisotoimi, erityisnuorisotyö, perhetukikeskukset, liikuntajärjestöt, yhdistykset ja muut kolmannen sektorin toimijat. Koulukuraattorille yhteistyötahot löytyvät siis koulusta ja sen ulkopuolelta. Tehokkaalle ja vaikuttavalle työskentelylle yhteistyö on itsestäänselvyys, mutta se on myös haaste ja mahdollisuus uusille innovaatioille. Yhteistyössä kouluissa keskeistä on koulu hyvinvointia koordinoiva oppilashuoltoryhmä. Opetussuunnitelmassa ryhmän tehtäväksi on kuvattu turvallisen ja terveen oppilaitosyhteisön kehittäminen. (Wallin, A. 2011, 109–110)

Koulukuraattorin yhteistyö on moninaista. Se kohdistuu koulun oppilaaseen, perheeseen ja erilaisiin oppilasryhmiin. Välillisesti kuraattori toimii taas työssään opettajien

vanhempien, oppilaitosorganisaation ja erilaisten verkostojen kanssa. Tämän lisäksi työ voi olla myös hyvinvointipalveluiden ja paikallisten resurssien kehittämistä yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Tilanteen mukaan työn luonne voi olla väliintuloa ja varhaista tukea antavaa tai koko yhteisöön vaikuttavaa yleistä ja ennakoivaa konsultaatiota. Päämääränä eri toimintatavoissa on asiakkaiden hyvinvointi, elämänhallinta ja voimautuminen. Koulusosiaalityöntekijä toimii siis auttajana ja myös asiantuntijana. (Wallin, A. 2011, 91- 94)

## 5 TUTKIMUKSEN ONGELMA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten nykyinen kuraattoriresurssi riittää kattamaan koulujen ohjaustarpeen.

## 6 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN JA ANALYYSIMENETELMÄ

### 6.1 Kvantitatiivinen lähestymistapa

Määrällisessä tutkimusmenetelmässä tietoa tarkastellaan numeerisesti. Tutkittavia asioita ja ominaisuuksia käsitellään yleisesti kuvaillen numeroiden avulla. Menetelmä vastaa kysymyksiin kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein? Määrällisessä tutkimuksessa tutkija saa tutkimustiedon numeroina tai hän ryhmittelee laadullisen aineiston numeeriseen muotoon. Tulokset esitetään numeroina, esimerkiksi tunnuslukuina. Tutkijan tehtävä on esittää olennainen numerotieto sanallisesti. Tutkija kuvaa, miten asiat liittyvät toisiinsa tai eroavat toistensa suhteen. (Vilkka, H. 2007, 14)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on lähtökohtana ilmiön tutkiminen selvin, mitattavin määrein. Tarvittavaa tutkimusdataa kerätään esimerkiksi haastattelun, kyselylomakkeen tai observoinnin avulla. Tiedonkeruumenetelmä valintaan vaikuttaa tutkimuksen luonne ja tavoitteet. Huomioitava on myös käytännölliset tutkimusentekoon liittyvät tekijät. Tyypillisiä tiedonkeruumuotoja ovat haastattelu ja kyselylomake. Näiden avulla saadaan kerättyä otokseen kuuluvilta tietoa mm. heidän mielipiteistään, arvoistaan, kokemuksistaan ja asenteistaan. Tämä kerätty data muutetaan kvantitatiiviseksi, numeeriseksi, käyttämällä erilaisia mittareita tai luomalla aineistosta frekvenssijakaumia. (Broberg, M. & Laakkonen, E. & Tähtinen, J. 2011, 20)

### 6.2 Kyselylomaketutkimus aineistokeruumenetelmänä

Kyselylomake on perinteinen tapa kerätä tutkimusaineistoa. Erityisenä aineistonkeruumenetelmänä sitä on pidetty jo 1930-luvulta saakka. Viimeisten vuosikymmenten aikana ihmistieteiden puolella sen käyttö on ollut hieman alamaissa, kun laadullinen tutkimus on vallannut alaa tutkimuskentällä. Kyselylomakkeen käyttö on kuitenkin

hyvin perusteltua aineistonkeruussa, jos sille löytyy paikkansa ja tarkoituksensa. Kyselyn ja kyselylomakkeen muoto vaihtelee tarkoituksen ja kyselyyn osallistuvan kohderyhmän mukaan. Joskus tutkija voi olla myös itse paikalla tiedonkeruussa, ns. kokeenjohtajana, mutta kyselylomakkeen voi täyttää myös joku muukin. Kyselylomake voidaan myös postittaa puolin ja toisin. (Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007, 102)

Tutkijan täytyy olla kysymysten muotoiluissa huolellinen, sillä ne luovat pohjan koko tutkimuksen onnistumiselle. Eniten virheitä voikin aiheuttaa kysymysten muoto, jos vastaaja ei ajattele samalla tavoin kuin tutkija tarkoittaa esittää kysymyksen. Silloin tulokset voivat vääristyä. Kysymysten tulee olla yksiselitteisiä ja ne eivät saa olla johdattelevia. Lomakkeeseen niitä lähdetään rakentamaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimusongelman mukaisesti. Tutkimusongelma täytyy olla ensin hyvin selvillä ennen kuin lähdetään keräämään aineistoa. Näin vältetään turhilta kysymyksiltä ja kaikki oleellinen tulee kysyttyä. (Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007, 102–103)

Aineistoa voidaan kerätä kyselylomakkeella tekemällä kysely yhtä aikaa koko ryhmälle. Ihmistieteissä tätä on hyödynnetty kun kohdejoukko kokoontuu johonkin, esimerkiksi kouluun. Yhtä hyvin tutkimuksessa hyvin voidaan käyttää hyväksi muitakin valmiita rakenteita, esimerkiksi koulutustilanteita tai kokouksia. Selkeä etu tällaisessa aineistonkeruumuodossa on, että paikalla oleva tutkija voi tarkentaa kysymyksiä jos huomaa, etteivät vastaajat ymmärrä kysymystä oikein tai jättävät vastaamatta kokonaan. Vastaajat voivat myös itse kysyä, jos eivät ymmärrä. Lomakkeen yksiselitteisyyteen tulee kuitenkin kiinnittää huomiota. Kaikki väärinymmärtämisen mahdollisuudet tulee minimoida. (Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007, 107)

Tutkimuksen osoitin alueella toimiville kouluille, joita on yhteensä yhdeksän. Aineiston keräsin kyselylomakkeella, joka oli luonteeltaan kvantitatiivinen. Kyselyyn vastasi alueen kouluilta oppilashuoltoryhmään kuuluvat vakituiset jäsenet. Näitä ovat koulujen rehtorit, erityisopettajat, kouluterveydenhoitajat ja koulupsykologit. Pienemmillä kouluilla, joissa opettajia on rehtorin lisäksi kaksi tai vähemmän osoitin kyselyn koulun kaikille opettajille. Tämä siksi, että pienemmillä kouluilla nämä opettajat kuitenkin käytännössä toimivat oppilashuoltoryhmässä. Kyselykaavakkeita jaoin yhteensä 29 kappaletta, joista palautettiin määräaikaan mennessä takaisin 25 kappaletta. Tämä hyvä otanta selittyy sillä, että tutkija toimi kuraattorina alueen oppilashuoltoryhmissä. Kysely suoritettiin kevään 2012 aikana. Oppilashuoltoryhmässä kerrottiin tehtävästä tutkimuksesta ja jaettiin kyselykaavakkeet. Kaavakkeista osa palautui saman tien takaisin ryhmän jäsenten täytettyä lomakkeet. Osa palautui takaisin myöhemmin tut-

kijan käydessä koululla ja osa vastauksista myös postitettiin. Tutkimuksen kysymykset valikoitui teorian rakentamisen yhteydessä nousseista ajatuksista. Kuraattorin työkokemus alueen kouluissa toimittaessa auttoi osaltaan valitsemaan kysymyksiä, joita paikallisesti on hyvä tutkia.

### 6.3. Aineiston analyysimenetelmä

Luonteeltaan kvantitatiivisen tutkimuksen tulosten analysoinnissa voidaan käyttää tarpeen mukaan erilaisia mitta-asteikkoja. Monet mitta-asteikot ovat peruslogiikaltaan samanlaisia mittaustapoja ja rakenteet pohjautuvatkin samankaltaisiin ratkaisuihin. Tämän tutkimuksen mitta-asteikoksi valittiin Likertin mitta-asteikko. Kun on kyse asenteiden ja mielipiteiden mittaamisesta on silloin yksi sopivimmista Likertin asteikko. Asteikko antaa valittavasti sopivimman vaihtoehdon viidestä vaihtoehdosta. Tämä parittomuuden idea takaa vastaajalle mahdollisuuden olla ottamatta kantaa asiaan, sillä vastausvaihtoehtojen keskellä on ” En osaa sanoa ” – vaihtoehto. Peruslähtökohteisesti Likert - asteikko sisältää parittoman määrän vastausvaihtoehtoja. Useimmiten vastausvaihtoehdot ovat välillä 1- 5, jossa 1 = Täysin samaa mieltä ja 5 = Täysin eri mieltä. Asteikko voidaan muodostaa toisellakin tavalla. (Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007, 115 -116)

Likertin -asteikon yksi heikkous on se, että on ihmisiä, jotka eivät mielellään ota kantaa asioihin. He käyttävät mielellään keskimmäistä vaihtoehtoa. Toinen ilmiö on myös, että jätetään käyttämättä ääripäät ja valitaan vaihtoehdot ” melkein samaa mieltä ” tai ”melkein eri mieltä.” Varsinkin pienten aineistojen yhteydessä yhdistetään nämä luokat analysointivaiheessa. (Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2007, 117)

Analysointivaiheessa otettiin huomioon koko kerätty aineisto. Tutkimustulokset, eli lomakkeista saatu raakadata syötettiin ensin Microsoftin Excel- laskentataulukkoon. Sinne laaditun frekvenssitaulukon kautta päästiin tulkitsemaan tuloksia. Tuloksista tarkasteltiin kunkin vastausvaihtoehdon yleisyyttä vastauksista, vastausten yleisintä arvoa, keskiarvoa, sekä vastausvaihtoehtojen maksimi ja minimi tuloksia.

Tutkimuslomakkeen kysymykset oli kasattu seitsemän eri teeman ympärille. Teemat olivat:

1. Nuoren kasvun ja kehitysympäristön tuntemus
2. Koulusosiaalityön asema koulussa

3. Koulukuraattorin perustehtävä.
4. Työn kehittäminen ja koulun oppilashuolto
5. Dialoginen työote ja eettinen ulottuvuus
6. Kulttuuriosaaminen
7. Yhteistyö

Tutkimustuloksien analysoinnissa käsiteltiin koulujen kokemuksia kaikista näistä seitsemästä teemasta. Jokaista kysymystä ei raportoinnissa erikseen nostettu esille. Tutkimustuloksissa raportoitiin erikseen jokaisen teeman vastauksia. Eri Teemojen kysymyksistä erikseen nostettiin esille mielenkiintoisimmat ja eniten infoa antavat vastaukset. Vastauksien keskiarvot laskettiin asteikolle 1-5.

## 7 TUTKIMUSTULOKSET

### 7.1 Nuoren kasvun ja kehitysympäristön tuntemus

Lomakkeen ensimmäiset viisi kysymystä käsittelivät nuoren kasvun ja kehitysympäristön tuntemusta. Tutkimustuloksista voidaan nähdä, että kouluilla on kokemus siitä, että kuraattori tunnistaa nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvät haasteet. Vastauksien keskiarvo kysymykseen ”koulukuraattori tunnistaa nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvät haasteet” on 3,96. Vastaajista 21 on sitä mieltä, että kuraattori hallitsee nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvät haasteet.

Samansuuntaiset ovat koulujen kokemukset kysymykseen ”kuraattori tunnistaa lapsiperheiden haasteet nyky-yhteiskunnassa” Vastaajista 22 on sitä mieltä, että kuraattori tiedostaa lapsiperheiden haasteet. Kolme ei osannut sanoa mielipidettään. Vastauksien keskiarvo on 4,24.

Vastaajien mielestä kuraattorilla on hyvät valmiudet kohdata erityisen haastavia oppilaita työssään. Kysymykseen ”kuraattorilla on hyvät valmiudet kohdata myös erityisen haastavia oppilaita työssään” vastausten keskiarvo on 3,92. Vastaajista 19 mielestä kuraattori onnistui tässä työssä hyvin. Kuusi vastaajaa on väitteen kanssa eri mieltä tai ei osannut sanoa mielipidettään asiasta.

Tutkimustulosten mukaan kouluilla ei ole tietoa kuinka hyvin kuraattori osaa käyttää hyväkseen oman alansa viimeisiä tutkimustuloksia. Vastaajista 14 vastasi, että heillä ei ole tietoa kuraattorin valmiuksista tutkimustulosten käyttöön. Vastausten keskiarvo on 3,32. Nuoren kasvuun ja kehitysympäristön tuntemiseen liittyvien kaikkien vastausten keskiarvo on 3,86.

## 7.2 Koulusosiaalityön asema

Koulusosiaalityön asemaa koulussa mittasin kuuden kysymyksen avulla. Kysymyseen koulussamme kuraattori on tarpeellinen henkilö, vastaukset ovat hyvin yhden-suuntaisia. Vastaajista 24 vastasi, että kuraattori on tärkeä henkilö koululla. Vain yksi ei osannut sanoa mielipidettään. Keskiarvo tähän kysymykseen on 4,76. Vastaukset jakautuivat oheisen taulukon mukaan.

Taulukko 1. Koulussamme kuraattori on tarpeellinen henkilö

Vastausvaihtoehto:	Vastausten lukumäärä:
1 = Ei lainkaan	0
2 = Ei, jonkin verran	0
3 = En osaa sanoa	1
4 = Kyllä, melko paljon	4
5 = Kyllä, täysin	20

Kuitenkin vastaajista suurin osa pitää kuraattoriresurssia riittämättömänä koulun tarpeisiin. Vastaajista 15 on sitä mieltä, että kuraattoriresurssi ei ole riittävä. Vastaajista viiden mielestä resurssia on kuitenkin riittävästi koululla. Keskiarvo tämän kysymyksen väittämään on 2,52.

Vastaajien mielestä kuraattori on onnistunut vastaamaan paremmin oppilaiden, kuin muiden asiakkaiden tarpeisiin. Väittämän ”kuraattori on kyennyt vastaamaan oppilai-



den tarpeisiin” keskiarvo on 3,96. Väittämän ”kuraattori on kyennyt vastaamaan muiden asiakkaiden tarpeisiin” keskiarvo on 3,24.

Suurimmaksi osaksi vastaajien mielestä kuraattori pystyy hyvin toteuttamaan sille määriteltä ennalta ehkäisevää lastensuojelua. Toisaalta vastaajista 10 ei osaa sanoa mielipidettään tai pitää kuraattorin mahdollisuuksia huonoina toteuttaa ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Keskiarvo tähän kysymykseen on 3,44.

Vastaajat eivät selkeästi tienneet kuraattorityölle asetetuista lakisääteisistä tehtävistä. Kysymykseen ”tiedän selkeästi kuraattorityölle asetetut lakisääteiset tehtävät” vastauksien keskiarvo on 2,96. Teeman koulusosiaalityön asema koulussa vastauksien keskiarvo on 3,48.

### 7.3 Koulukuraattorin perustehtävä

Koulukuraattorin onnistumista perustehtävässään mittasin 15 kysymyksen avulla. Kysymykseen: ”kouluyhteisössämme kuraattorilla on vahva asema” vastauksien keskiarvo on 3,12. Vastaajista 11 mielestä asema on vahva ja kahdeksan mielestä näin ei ole. Viisi vastaajaa ei osaa sanoa mielipidettään.

Vastaajat tiesivät monilla kouluilla varsin selkeästi mikä on kuraattorin perustehtävä. Suurimmalle osalle vastaajista asia ei ollut epäselvä. 18 vastaajaa tietää kuraattorin perustehtävän. Vastaajista seitsemälle kuraattorin perustehtävä ei ollut selkeä. Vastausten keskiarvo tähän kysymykseen on 3,6.

Vastaajien mielestä kuraattori myös osallistuu hyvin ennalta ehkäisevään työhön koululla. Vastaajista 17 mielestä kuraattori osallistuu ennaltaehkäisevään työhön. Keskiarvo kysymykseen on 3,48. Tämä vastaus on hyvin samansuuntainen kuin vastaukset kuraattorin toteuttamasta ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta (ka.3,44).

Vastaajat myös kokevat, että oppilashuoltotyössä kuraattorilla on vahva asema. Vastaajista 18 mielestä kuraattorilla on siinä vahva asema. Kysymykseen: ”oppilashuoltotyössä kuraattorilla on vahva asema” vastausten keskiarvo on 3,76.

Vastaajien mielestä koulukuraattorin työssä on myös näkynyt koulun hyvinvoinnin lisääminen. Vastaajista 13 mielestä tämä näkyy kuraattorin työssä. Toisaalta kahdeksan ei osaa sanoa mielipidettään. Keskiarvo tähän kysymykseen on 3,36.

Kysymykseen ”kuraattori on pystynyt auttamaan syrjäytymisvaarassa olevia oppilaita” keskiarvo on 3,56. Vastaajista 16 on sitä mieltä, että kuraattori on pystynyt auttamaan näitä oppilaita.

Vastaajista 14 on sitä mieltä, että koulukuraattori pystyy työssään tukemaan oppilaan koko perhettä. Neljä vastaajaa on asiasta eri mieltä ja seitsemän vastaajaa ei osaa sanoa mielipidettään asiasta. Vastausten keskiarvo kysymykseen on 3,56.

Koulujen kokemukset kuraattorin mahdollisuuksista puuttua poissaoloihin vaihtelivat jonkin verran. Vastaajista kymmenen on sitä mieltä, että kuraattori voi vaikuttaa poissaoloihin. Toisaalta kuuden vastaajan mielestä kuraattori ei tähän pysty ja kahdeksan ei osaa sanoa mielipidettään. Vastausten keskiarvo on 3,04.

Vastaajat eivät tieneet pystyykö kuraattori toimimaan tehokkaasti koulun kriisitilanteissa. Vastaajista peräti 12 ei osaa sanoa mielipidettään. Kysymyksen keskiarvo on 3,16.

Tämän teeman kysymyksistä merkille pantavaa on, että vastaajien mielestä kuraattori ei pysty tukemaan opettajia heidän perustehtävässään. Vastaajista peräti kymmenen on sitä mieltä, ettei kuraattori pysty tukemaan opettajia ja lisäksi kuusi vastaajaa ei osaa sanoa mielipidettään. Vastausten keskiarvo on 2,92. Teeman koulukuraattorin perustehtävä kaikkien vastausten keskiarvo on 3,28.

#### 7.4 Työn kehittäminen ja koulun oppilashuolto

Työn kehittämiseen ja koulun oppilashuoltoon liittyviä kysymyksiä oli yhdeksän. Kyseeseen osallistuneista 14 mielestä kuraattorin työ on johtanut ongelmien ratkaisuun. Vastaajista seitsemän ei kuitenkaan osannut muodostaa asiasta mielipidettä. Vastaajista yhdentoista mielestä kuraattorin työ ei ole johtanut ongelmien ratkaisuun tai ei osannut kertoa asiasta mielipidettään. Vastausten keskiarvo on 3,52.

Kysyttäessä ”koulukuraattori on kehittänyt uusia oppilaiden kohtaamiseen liittyviä menetelmiä koulussa” on keskiarvo 2,64. Vastaajista 11 on sitä mieltä, että kuraattori ei ole tässä työssä onnistunut. 13 vastaajaa ei osaa kertoa mielipidettään asiasta.

Vastausten perusteella kuraattori ei myöskään kysy työstään palautetta. Vastaajien mielestä 18 on sitä mieltä, että kuraattori ei kysy palautetta työstään. Vain kahden vastaajan mielestä kuraattori kysyy palautetta ja viisi ei osannut kertoa mielipidettään. Vastausten keski- arvo on 2,2.

Kysymykseen ”kuraattori kehittää työtä saatujen palautteiden mukaan” keskiarvo on 2,56. Peräti 17 vastaajaa ei osaa sanoa mielipidettään asiasta. Kenenkään vastaajan mielestä kuraattori ei kehitä työtä palautteiden mukaan.

Kysymykseen ”kuraattori tuo säännöllisesti esille asioita oppilashuoltoryhmässä” vastaukset jakautuvat oheisen taulukon mukaan. Vastausten keskiarvo on 3,12.

Taulukko 2. Kuraattori tuo säännöllisesti esille asioita oppilashuoltoryhmässä

Vastausvaihtoehto:	Vastausten lukumäärä:
1 = Ei lainkaan	1
2 = Ei, jonkin verran	10
3 = En osaa sanoa	1
4 = Kyllä, melko paljon	11
5 = Kyllä, täysin	2

Kysymykseen tehokkaasta työajan käytöstä vastausten keskiarvo on 3,52. Vastaajista 14 on sitä mieltä, että tehokas työajan käyttö ei näy kuraattorin työssä, tai ei siitä osannut sanoa mielipidettään. Vastaajista 11 mielestä tämä näkyi kuraattorin työssä. Työn kehittäminen ja koulun oppilashuolto teeman vastausten keskiarvo on 3,15.

### 7.5. Dialoginen työote ja eettinen ulottuvuus

Kuraattorin työotetta ja eettisiä kysymyksiä mittasin 11 kysymyksen avulla. Kysymykseen ”ammattillinen työote näkyy kuraattorin työssä” vastausten keskiarvo on 3,84. Vastaajista 22 on sitä mieltä, että ammatillinen työote näkyy työssä.

Oppilaiden tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen kohtelu näkyy kuraattorin työssä. Kysymykseen ”koulukuraattori kohtelee oppilaita tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti” on keskiarvo 4,56. Vastaajista 24 on sitä mieltä, että kuraattori onnistuu työssään kohtelemaan asiakkaitaan hyvin.

Kuraattorin toimintaa voidaan myös pitää luotettavana. Vastaajista kaikki ovat sitä mieltä, että kuraattorin toiminta on luotettavaa. Kysymykseen ”kuraattorin toimintaa voidaan pitää luotettavana” on vastauksien keskiarvo 4,6.

Kuraattorin toimintaa voidaan myös pitää varsin johdonmukaisena. Kysymykseen ”koulukuraattori toimii johdonmukaisesti” Vastausten keskiarvo on 4,2 ja ne jakautuvat oheisen taulukon mukaan.

Taulukko 3. Koulukuraattori toimii johdonmukaisesti

Vastausvaihtoehto:	Vastausten lukumäärä:
1 = Ei lainkaan	0
2 = Ei, jonkin verran	0
3 = En osaa sanoa	5
4 = Kyllä, melko paljon	10
5 = Kyllä, täysin	10

Kuraattorin vuorovaikutustaitoja pidetään varsin hyvinä. Kysyttäessä ”kuraattorilla on hyvät vuorovaikutustaidot” keskiarvo on 4,2. Vastaajista 22 on sitä mieltä, että vuoro-

vaikutustilanteissa kuraattori onnistuu hyvin. Kolme vastaajista ei osaa kertoa mielipidettään.

Kuraattoria pidetään myös hyvänä kuuntelijana. Vastaajista 22 on sitä mieltä, että kuraattori on hyvä kuuntelija. Kolme vastaajista ei osaa kertoa mielipidettään. Keskiarvo tähän kysymykseen on 4,2.

Koulun arjessa kuraattori ei näy riittävästi. Kysymykseen ”koulun arjessa kuraattori näkyy riittävästi” vastausten keskiarvo on 2,08. Vastaukset jakautuivat oheisen taulukon mukaan.

Taulukko 4. Koulun arjessa kuraattori näkyy riittävästi

Vastausvaihtoehto:	Vastausten lukumäärä:
1 = Ei lainkaan	6
2 = Ei, jonkin verran	15
3 = En osaa sanoa	1
4 = Kyllä, melko paljon	2
5 = Kyllä, täysin	1

Yhteistyötä kuraattorin kanssa pidetään helppona. Kysymykseen ”yhteistyö kuraattorin kanssa on helppoa” vastausten keskiarvo on 4,48. Vastaajista 22 pitää yhteistyön tekemistä kuraattorin kanssa helppona. Teeman dialoginen työote ja eettinen ulottuvuus keskiarvo on 3,95.

## 7.6 Kulttuuriosaaminen

Kuraattorin työskentelytaitoja monikulttuurisissa kysymyksissä mittasin viiden kysymyksen avulla. Kysymykseen ”kuraattori osaa ottaa hyvin huomioon koulun monikult-

tuuriset haasteet” vastausten keskiarvo on 3,16. Peräti 18 vastaajaa ei osaa sanoa mielipidettään asiasta. Kuuden vastaajan mielestä kuraattori tunnistaa haasteet.

Kysymykseen ”kuraattorilla on keinoja ratkaista kulttuurisia ristiriitoja” mielipidettään ei osaa kertoa peräti 22 vastaajista. Kolmen vastaajan mielestä kuraattori onnistuu tässä. Kysymyksen keskiarvo on 3,12.

Kysymykseen ”koulukuraattori tukee aktiivisesti erilaisen kulttuuritaustan omaavia oppilaita” vastausten keskiarvo on 3,08. Tässä kysymyksessä mielipidettään ei osaa sanoa vastaajista 22 kpl. Teeman kulttuuriosaaminen vastausten keskiarvo on 3,1.

## 7.7 Yhteistyö

Kuraattorin yhteistyötaitoja mittasin kahdeksan kysymyksen avulla. Kysymyksen ”olen tehnyt tuloksellista yhteistyötä koulukuraattorin kanssa” keskiarvo on 4,16. Vastaajista 23 pitää tehtyä yhteistyötä tuloksellisena. Kahden vastaajan mielestä työ ei ole ollut tuloksellista, tai ei osannut sanoa mielipidettään asiasta.

Yhteistyötä on pidetty helppona. Kysymykseen ”yhteistyö kuraattorin kanssa on ollut helppoa” vastausten keskiarvo on 4,64. Vastaukset jakautuivat oheisen taulukon mukaan.

Taulukko 5. Yhteistyö kuraattorin kanssa on ollut helppoa

Vastausvaihtoehto:	Vastausten lukumäärä:
1 = Ei lainkaan	0
2 = Ei, jonkin verran	2
3 = En osaa sanoa	1
4 = Kyllä, melko paljon	7
5 = Kyllä, täysin	15

Kysymyksen ”koulukuraattorin tekemällä yhteistyöllä eri sidosryhmien kanssa on saatu hyviä tuloksia aikaan” vastausten keskiarvo on 3,84. Vastaajista 17 mielestä kuraattori on onnistunut tässä hyvin ja 8 vastaajaa ei osaa kertoa mielipidettään asiasta tai oli eri mieltä väitteen kanssa.

Kysymykseen ”koulukuraattori on tukenut hyvin koulun ja kodin välistä yhteistyötä” vastausten keskiarvo on 3,8. Vastaajista 20 on väitteen kanssa samaa mieltä ja viisi vastaajista on eri mieltä.

Kysymykseen ”kuraattori osaa työssään tukea vanhempia heidän kasvatustehtäväänsä” vastausten keskiarvo on 3,72. Tähän väitteeseen ei osaa sanoa mielipidettään peräti 11 vastaajaa. 14 vastaajan mielestä kuraattori osaa tukea vanhempia.

Kysymykseen ”työstään kuraattori tiedottaa tehokkaasti” vastausten keskiarvo on 2,96. Vastaajista 14 mielestä kuraattori ei ole tässä onnistunut tai ei osannut sanoa mielipidettään. 11 vastaajan mielestä kuraattori on tässä työssä onnistunut.

Henkilökuntaa ei kuraattori ole ohjannut ja neuvonut aktiivisesti. Kysymykseen ”koulun henkilökuntaa koulukuraattori ohjaa ja neuvoo aktiivisesti” vastausten keskiarvo on 2,64. Vastaajista 19 mielestä kuraattori ei ohjaa ja neuvo henkilökuntaa aktiivisesti. Kuuden vastaajan mielestä kuraattori onnistuu tässä työssä. Teeman yhteistyö vastausten keskiarvo on 3,72.

Tutkimuksessa mukana olevien seitsemän teeman keskiarvo on 3,28. Parhaan tuloksen sai dialogista työotetta ja eettistä ulottuvuutta mittavat kysymykset ka. 3,95. Huonoimman tuloksen sai kulttuuriosaamista mittaava teema ka. 3,1.

## 8. POHDINTA

Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää, miten nykyinen kuraattoriresurssi riittää kattamaan koulujen ohjaustarpeen. Vastauksista käy selville, että resurssi riittää joihinkin kuraattorin perustyöksi kuuluviin osa-alueisiin, mutta ei kaikkiin. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että alueen kouluissa tehtyä työtä pidetään laadukkaana ja sen todetaan olevan vaikuttavaa. Tuloksista voidaan lukea myös, että kuraattorin asema kouluyhteisössä ei ole vahva, eikä resurssia myöskään pidetä riittävänä koulujen tarpeisiin. Lisäksi kouluilla koetaan, että kuraattorin resurssit ei riitä tukemaan opettajia heidän omassa perustehtävässään, opettamisessa.

Kouluilla on käsitys, että kuraattorilla on hyvä nuoren kasvun ja kehitysympäristön tuntemus. Teeman vastauksen keskiarvo on tutkimuksen teemoista toiseksi paras. Kouluilla on tuntemus, että kuraattori tuntee oman työkenttensä haasteet ja kysymykset. Tämä on huomioitava seikka, sillä osalla kouluista kuraattori on ennättänyt käydä vain noin kerran kuussa.

Samansuuntaiset ovat koulujen hyvät kokemukset siitä, kuinka kuraattori osaa tunnistaa lapsiperheiden haasteet nyky-yhteiskunnassa. Tämäkin on tärkeä seikka, sillä Huhtasen (2007, 14) mukaan perheiden ongelmat johtuvat osaltaan siitä, että perheet eivät helposti suoriudu kaikista työelämän haasteista. Perheiden hyvinvointia varjostavat monet tekijät; päihdeongelmat, kiire, urakehitys, erilaiset paineet ja epävakaut ihmissuhteet. Tekijöinä nämä kaikki ovat sellaisia, että ne seuraavat koululaisten mukana oppilaitoksiin. Vanhemmuus on myös muuttunut erilaiseksi kuin aiemmin. Tuki-verkostot, sukulaiset ja ystävät ovat monesti kaukana. Tämä juuri on edesauttanut näitä asiantuntijapalveluiden syntyä vanhempien tueksi.

Vastaajien mielestä kuraattorilla on suhteellisen hyvät valmiudet kohdata erityisen haastavia oppilaita työssään. Tämäkin on tärkeää sillä, Ikosen ja Virtasen, (2007, 23-24) mukaan syrjäytyneiden lasten määrä koulussa ei tulevaisuudessa varmasti vähene. Yhteiskunnan muutokset, globalisoituminen, perheen aseman muutokset ja työelämän vaatimukset vaikuttavat oppilaiden koulutyöhön.

Kuraattorin kykyä käyttää tutkimustuloksia hyväkseen työssään ei pidetä hyvinä. Suurimmalla osalla vastaajista ei ole tietoa kuraattorin valmiuksista tutkimustulosten käyttöön. Koulusosiaalityötä tukevia tutkimuksia on tehty paljon. Näihin lapsen ja nuoren



kasvuun ja kehitykseen liittyviin tutkimustuloksiin kannattaa tutustua ja välittää niistä tietoa myös kouluille. Jos kuraattorilla olisi aikaa ja mahdollisuus tähän, niin kaikki nämä toimenpiteet auttavat kouluyhteisöjä kehittämään koko kouluyhteisön oppilashuoltoa.

Jokaisessa koulussa kuraattoria pidetään hyvin tarpeellisena henkilönä. Tämä kertoo siitä, että kuraattorityö on asemansa vakiinnuttanut ja työlle on myös paljon kysyntää. Kuitenkin vastaajista suurin osa pitää kuraattoriresurssia riittämättömänä koulun tarpeisiin. Se työ mitä kuraattori on koululla tehnyt, pidetään vaikuttava ja sillä on ollut myös merkitystä.

Kouluilla on käsitys, että kuraattori on pystynyt tukemaan oppilaita paremmin kuin muita asiakkaitaan. Esimerkiksi oppilaiden huoltajat ja opettajat ovat jääneet vähemmälle kuraattorin tuelle. Wallinin (2011, 96) mukaan koulusosiaalityön tarkoitus lain mukaan on tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä oppilaitoksissa. Kuraattorin työhön kuuluu sen mukaan myös niin vanhempien, kuin opetus ja kasvatushenkilöstönkin tukeminen. Tähän asiaan kannattaa kiinnittää huomiota resurssia mietittäessä.

Suurimmaksi osaksi vastaajien mielestä kuraattori on pystynyt toteuttamaan sille määriteltä ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Toisaalta vastaajista huomattava osa ei osannut sanoa mielipidettään asiasta tai piti kuraattorin mahdollisuuksia huonoina tähän. Suuri osa vastaajista on tietämätön myös muista kuraattorin lakisääteisistä tehtävistä. Ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö on tärkeä lakiin kirjattu kuraattorin työmuoto. Kuraattorin työstä ja muistakin lakisääteisistä tehtävistä kannattaa kouluissa opettajille kertoa mitä ne käytännössä tarkoittavat. Se helpottaisi opettajia ymmärtämään millaisten asioiden kanssa kuraattori on tekemisissä ja mitkä hänelle jo lakisääteisestikin kuuluvat.

Kuraattorin asemaa kouluyhteisöissä ei pidetä kovin vahvana. Syynä tähän on varmaankin se, että kuraattorin ei koeta näkyvän riittävästi koulun arjessa. Wallinin (2011, 95–96) mukaan kuraattorityön osallisuus kouluissa näkyy myös oppilaan koulunkäyntiä koskevissa määrittelyissä. Esimerkiksi tehostetun tuen piirissä olevan oppilaan tulisi voida ottaa riittävästi tukea vastaan myös kuraattorilta. Tämän lisäksi kuraattorin tulisi voida ottaa huomioon työssä niin vanhemmat, kuin myös opettajat.

Perustehtävän tuntemisen kanssa ei kouluilla ole ongelmaa. Kuraattorin työn koetaan olleen vaikuttavaa. Yhteistyötahot tietävät millaisten asioiden kanssa kuraattori työs-

kentelee. Kuraattorin työn ennaltaehkäisevä luonne on myös tiedossa, vaikka sen lakisääteisyttä ei aina tiedostetakaan. Wallinin (2011, 86–87) mukaan kuraattorin työlle selkeästi määritelty perustehtävä on edellytys työn ammattimaisuudelle ja työn tuloksellisuudelle. Ilman perustehtävän onnistunutta määrittelyä ei kuraattori pysty onnistumaan työssään hyvin.

Oppilashuoltotyössä kuraattorin koetaan olevan vahvasti mukana. Oppilashuoltoa tehdään eri kouluilla eri tavalla, riippuen koulun ja ryhmien koosta. Toimiva oppilashuolto on koululle tärkeä asia. Lahtisen (2011, 168) mukaan oppilashuollon tarkoituksena on mahdollistaa lapselle oikeus saada parasta mahdollista tukea kasvuun ja kehitykseen liittyvissä kysymyksissä.

Kuraattorin työhön liitetään vahvasti myös koulun hyvinvoinnin lisääminen. Koulun hyvinvoinnin lisäämisessä kuraattori onnistuu oppilashuollon kautta. Kouluilla on kokemus, että kuraattori on vahvemmin mukana oppilashuoltotyössä, kuin lisäämässä muuten koulun hyvinvointipalveluja. Wallinin (2011, 106–107) mukaan tällaiseksi luetaan esimerkiksi sosiaalisia taitoja, yhteisöllisyyttä ja arjen hallintaa tukevat hankkeet, joita kuraattori voisi olla järjestämässä. Monilla kouluilla on kokemus, että kuraattori käy koululla silloin, kun siellä kokoontuu oppilashuoltoryhmä. Kuraattori on mukana ryhmässä ja tarvittaessa tapaa käynnillään koulun oppilaita. Mahdolliset opettajan ja kuraattorin väliset konsultaatiot käydään saman käynnin yhteydessä opettajanhuoneessa. Kouluilla koettaisiin tärkeäksi, että kuraattori voisi olla tukemassa koulun hyvinvointipalveluja muillakin keinoin. Nykyiset resurssit eivät anna mahdollisuutta tähän.

Kuraattorin koetaan onnistuneen tukemaan syrjäytymisvaarassa olevia oppilaita. Toimivan oppilashuollon kautta pystytään nostamaan tehokkaasti esiin syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret. Moniammatillisessa ryhmässä on ymmärretty, että huoltajien mukaan ottaminen työskentelyyn syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden kohdalla, on ensisijaisen tärkeää. Koululta toivotaankin, että kuraattori voisi olla työntekijä, joka toimii yhteistyössä perheen kanssa. Monesti vanhemmatkin tarvitsevat tukea kasvatustehtävässä syrjäytymisvaarassa olevan lapsen tai nuoren kohdalla. Kuraattorilta löytyy asiantuntemusta tällaisiin tarpeisiin.

Oppilaan runsaisiin poissaoloihin puuttumisen oletetaan olevan yksi kuraattorin päätehtävistä. Vastaajista vain alle puolen mielestä kuraattori voi puuttua tehokkaasti runsaisiin poissaoloihin. Tämä selittyy sillä, että kuraattori ei pysty nopeasti reagoi-

maan oppilaan poissaoloon. Alueella on monta koulua ja välimatkat ovat pitkiä. Akuuttiin puuttumiseen ei ole mahdollisuutta ajan puutteen vuoksi. Lisäresurssin kautta tähän asiaan voisi vaikuttaa enemmän.

Vastaajat eivät tiedäneet kuinka kuraattori pystyy toimimaan koulun kriisitilanteessa. Kuraattorille on hankala antaa roolia kriisitilanteessa, koska ei ole tietoa kuraattoripalvelun saatavuudesta koululle juuri silloin. Varmastikin kuraattori paikalle saadaan, mutta epävarmuustekijä on kuraattorin aikataulu. Koulujen kriisivalmiussuunnitelmia kuraattorin osalta kannattaa päivittää. Lisäresurssin kautta voitaisiin terävöittää kuraattorin tehtäväkuvaa mahdollisessa kriisitilanteessa.

Yksi kuraattorin työn tärkeistä painopisteistä tulisi olla opettajien työn tukeminen. Opettajilla on kuitenkin mielikuva, että kuraattori ei pysty tukemaan opettajia heidän omassa perustyössään. Tämä on huolestuttavaa, sillä Wallin (2011, 107–108) mukaan kuraattorin pitäisi entistä enemmän näkyä koululla konsultin roolissa. Kuraattorin osaamista tulisi voida käyttää suunniteltaessa koko koulun hyvinvointipalveluja. Samoin Tiluksen (2004, 156–158) mukaan koko oppilashuollon tarkoitus on, että opettajat vapautuvat omaan perustehtäväänsä, eli opettamiseen. Tämän alueen kouluissa koulun henkilökunta ei koe kuraattorin voivan riittävästi konsultoida heitä oppilasasioissa.

Kouluilla on käsitys, että kuraattori ei kehitä työtään kouluilla. Siihen kannattaa kiinnittää huomiota, sillä Wallin (2011, 118–119) mukaan työn kehittämisenä tarkoitetaan laadukkaan palvelun varmistamista asiakkaalle. Hänen mukaansa laadukas työ tarkoittaa yksinkertaisimmillaan sitä, että työ tehdään hyvin. Kuraattorin työn kouluilla koetaan kuitenkin olleen vaikuttavaa, sillä vastaajien mielestä työ on johtanut ongelmien ratkaisuun. Vastaajat kokevat, että kuraattori ei ole kehittänyt uusia menetelmiä koulussa tai kysynyt työstään palautetta. Kuraattorin ei siis koeta kehittäneen työtään palautteiden mukaan. Joillakin kouluilla on myös kokemus, että kuraattori ei tuo säännöllisesti esille asioita oppilashuoltoryhmässä. Nämä kaikki vastaukset kertovat siitä, ettei kuraattori ole kehittänyt työtään eri kouluilla ajan puutteen vuoksi. Palautteiden kysymiseen ei ole aikaa tai mahdollisuutta. Kuraattori ei pysty olemaan koulun arjessa niin vahvasti mukana, että pystyisi nostamaan esille ryhmässä säännöllisesti asioita esille. Kuraattorin rooli oppilashuoltoryhmässä on enemmänkin vierailevan asiantuntijan. Wallinin (2011, 119–121) mukaan työn kehittäminen ja koulun valistus- toimien, liikuntaretkien ja tapahtumien järjestäminen on tärkeä osa kuraattorin työn

kehittelyä. Samoin yksilötasolla kuraattorin tulisi itseään ja työtään edelleen kehittää. Näin kehittyä koko oppilashuolto ja koulun hyvinvointi lisääntyy.

Kuraattorin työtettä kouluilla pidetään hyvin ammatillisena. Teeman dialoginen työote ja eettinen ulottuvuus vastausten keskiarvo on tutkimuksen paras. Kuraattorin kykyä kohdella oppilaita pidetään hyvin oikeudenmukaisena ja johdonmukaisena. Kouluilla oli kokemus, että kuraattorin toiminta on ollut luotettavaa. Nämä kaikki ovat tärkeitä arvoja, joiden onnistumista työssä on pidettävä suotavana. Wallin (2011, 125-127) mukaan koulussa tehtävän sosiaalityön on oltava oppilaan näkökulmasta ihmisarvoista, oikeudenmukaista, luotettavaa, kunnioittavaa, pakon minimoivaa ja osallisuutta lisäävää. Kuraattorin työstä voidaan sanoa, että laadukas työ on eettistä ja eettinen työ laadukasta. Kuraattori on onnistunut kohtaamaan asiakkaita eettisesti tarkasteltuna oikeanlaisin keinoin. Kouluille on välittynyt kuva, että kuraattorilla on ollut asiakkaalle aikaa. Se työ mitä on tehty, on tehty hyvin ja vastuullisesti.

Vuorovaikutustaidot kuraattorilla arvioitiin hyväksi ja häntä pidetään myös hyvänä kuuntelijana. Tämä onkin merkityksellistä, sillä Wallin (2011, 133-136) mukaan kuraattorin työssä tärkeään osaan nousee dialoginen vuorovaikutus. Siinä tärkeintä on kuuntelu, jonka perustana on tasavertaisuus, läsnäolo, kommunikaatio ja luottamus.

Kuraattorin kulttuuriosaamista koskevien vastausten kohdalla oman leimansa vastauksiin antoi se, että vastaajat eivät osanneet sanoa mielipidettään kysymyksiin. Monikulttuuriset kysymykset eivät ole kouluilla ajankohtaisia tai kouluilla ei ole kokemuksia kuraattorin kyvyistä toimia monikulttuuristen kysymysten parissa. Varmasti kouluilla tulee vastaan kulttuurisia kysymyksiä oppilashuollossa ja koulun arjessa muutenkin. Niitä ei kuitenkaan ole mukana samassa mittakaavassa kuin esimerkiksi Kuopion keskustan kouluissa. Tilanteet voivat kuitenkin hyvin nopeasti muuttua. Oppilaita voi tulla kouluun toisenlaisesta kulttuuritaustasta ilmenevien ongelmien kanssa. Ikosen ja Virtasen (2007, 17-18) mukaan maahanmuuttajan ei ole aina helppoa integroitua uuteen lähikouluun. Keltään ei tulisi evätä mahdollisuutta käydä omaa lähikoulua pelkästään kulttuuritaustansa vuoksi. Kun maahanmuuttajalle annetaan mahdollisuus käydä lähikoulua, niin kielitaito ja sosiaalinen kanssakäyminen nopeutuvat huomattavasti. Lisäresurssin kautta kuraattori voisi hankkia itselleen lisäkoulutusta kulttuuriin kysymyksiin ja siirtää oppia siitä kouluyhteisöihin.

Kuraattorin yhteistyötaitoja pidetään hyvinä. Kouluilla on kokemus, että yhteistyö on ollut hyvin tuloksellista ja se on ollut myös helppoa. Myös erilaisten sidosryhmien-

kanssa tehdyllä yhteistyöllä on saatu hyviä tuloksia aikaan. Jalavan ja Virtasen (1995, 30-31) mukaan kun ongelmia on ratkomassa useampia toimijoita, voidaan menettelytapoja miettiä laajemmalla sektorilla yhdessä ja työ perustuu osaamisen jakamiseen.

Kouluilla on kokemus, että kuraattori on hyvin tukenut kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Kuraattorin koetaan myös onnistuneen vanhempien tukemisessa kasvatus-työssään, vaikka kuraattorilta ei löydykään aikaa samalla tavalla vanhemmille kuin oppilaille. Wallin (2011, 103) mukaan tässä kuraattori on toteuttanut tärkeää lakisäteistä tehtävää kodin ja koulun yhteistyössä vanhemmuuden tukemiseksi. Kun vanhemmuutta vahvistetaan, toteutetaan työlle lastensuojelulaissa määriteltyä ennakkoivaa lastensuojelua. Tähän työhön tulisi löytyä aikaa ja mahdollisuus myös tulevaisuudessa.

Kouluilla on kokemus, ettei kuraattori ole ohjannut tai neuvonut aktiivisesti henkilökuntaa. Samoin kouluilla on kokemus, ettei kuraattori tiedota työstään aktiivisesti. Opettajille kuraattori ei ole pystynyt tarjoamaan työvälineitä hankalia tilanteita varten, esimerkiksi erilaisten koulutusten kautta. Työtä ei ole voinut ajanpuutteen vuoksi kehittää niin, että siitä mitään varsinaista tiedotettavaa koululle olisi. Tiedotukset ovat olleet lähinnä infoa kuraattorin aikatauluista. Opettajien tapaamiset ovat olleet kuraattorin konsultaatiota oppilasasioista. Opettajat hyötyisivät jos kuraattori voisi ohjata tai neuvoa enemmän esimerkiksi hyvin haastavien oppilaiden asioissa. Kuraattorin työtä tulisi tähän suuntaan edelleen kehittää.

Tutkimustuloksia voidaan pitää luotettavina. Kyselyyn vastanneet opettajat ja muut oppilashuoltoryhmän jäsenet ovat kaikki olleet mukana oppilashuoltoryhmätyöskentelyssä useamman vuoden ajan. Kuraattorin toiminta on heille tuttua. Tutkimuksen suorittamisesta ja kyselylomakkeen täytöstä pääsin tutkimuksen tekijänä kertomaan itse paikanpäälle. Osa lomakkeista täytettiin ja palautettiin tutkimuksen tekijälle heti samaisen oppilashuoltoryhmän yhteydessä tai melko pian sen jälkeen. Tutkimuksen hyvä otanta lisää tutkimuksen luotettavuutta. Kaikkiaan alueen kouluissa toimii 29 henkilöä oppilashuoltoryhmän eri tehtävissä. Näistä heille jaetuista lomakkeista määräaikaan palautui takaisin 25 kpl.

Tutkijalle tutkimusmenetelmä oli entuudestaan tuttu ja se lisää tutkimuksen luotettavuutta. Samoin kuin se, että tutkija myös toimi alueella kuraattorina. Se auttoi nostamaan kyselyyn kysymykset juuri näistä seitsemästä teemasta. Koen, että saamani ohjaavan opettajan tuki auttoi saamaan tutkimustuloksista luotettavan. Työkokemus

alueelta auttoi myös tutkimustulosten pohdinnassa, sekä miettimään aihetta jatkotutkimukselle.

Tutkimuksen aikana on kiinnitetty huomiota myös tutkimuksen eettiseen näkökulmaan. Opinnäytetyön tekemisessä on kiinnitetty huomiota huolellisuuteen ja tarkkuuteen. Työssä on mainittu lähteet, joita on käytetty. Raportoinnissa on toimittu oppilaitoksesta saatujen ohjeiden mukaan, joissa on huomioitu eettinen näkökulma. Tutkimusta tehdessä on huomioitu erityisesti se, että vastaajat pystyivät toimittamaan vastauksensa anonymisti. Sillä myös on suuri merkitys tutkimuksen luotettavuudelle.

Tämä tutkimus palvelee Kuopion kaupungin oppilashuollon koulukuraattoripalveluita. Se tuo esille koulujen kokemuksia ja auttaa edelleen kehittämään alueen kuraattoripalveluja. Jatkotutkimuksena voisi tutkia laadullisen tutkimusmenetelmän keinoin, kuinka koulujen oppilashuoltoryhmän jäsenten mielestä kuraattoripalveluja voisi edelleen kehittää.

## 9. LÄHTEET

Aaltola, J & Valli, R. (toim.), 2007 *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. – metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Juva: Ws Bookwell Oy.

Broberg, M & Laakkonen, E & Tähtinen, J. 2011. *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita*. Turku: Painosalama Oy.

Huhtanen, K. 2007. *Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa*. Juva: Ws Bookwell Oy.

Huhtanen, K. 2011. *Tehostettu tuki perusopetuksessa. Työvälineeksi pedagoginen ennakointi*. Juva: Ws Bookwell Oy.

Hämäläinen, K. & Lindström, A & Puhakka, J. 2005. *Yhtenäisen peruskoulun menestystarina*. Helsinki: Yliopistopaino.

Ikonen, O. & Virtanen, P. (toim). 2007. *Erilainen oppija- yhteiseen kouluun*. Juva: Ws Bookwell Oy

Jauhiainen, A. 2001. Jahnukainen, M. (toim.) *Oppilashuollon kehityslinjoja Suomessa, teoksessa Lasten erityishuolto ja -opetus Suomessa*. Juva: Lastensuojelun keskusliitto.

Jalava, U. & Virtanen, P. 1995. *Moniammatillinen projektitoiminta. Avain hyvinvointipalvelujen tulevaisuuteen*. Kirjayhtymä: Tampere.

Jokela, J & Kinnunen, T & Lommi, A & Luopa, P. 2010. *Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000- luvulla. Kouluterveyskysely 2000- 2009, raportti THL*. Helsinki: Yliopistopaino.

Kurki, L, Nivala, E & Sipilä- Lähdekorpi, P. 2006. *Sosiaalipedagoginen sosiaalityö koulussa*. Helsinki: Hakapaino Oy.

Koulukuraattorin tehtävästä [verkkojulkaisu] tehtävänkuvaus [saatavissa]  
[http://www.talentia.fi/talentia/jasenyhdistykset/koulukuraattorit-skolkuratorer\\_ry/yhdistystoiminta](http://www.talentia.fi/talentia/jasenyhdistykset/koulukuraattorit-skolkuratorer_ry/yhdistystoiminta).

Lahtinen, N. 2011. *Oppilaan oikeudet ja vanhempien vastuu*. Juva: Ws Bookwell Oy.

Moberg, S. 1979. *Leimautuminen erityispedagogiikassa. Nimikkeisiin apukoululainen ja tarkkailuluokkalainen liittyvät käsitykset ja niiden vaikutus hypoteettista oppilasta koskeviin havaintoihin*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Neljäs kansainvälinen koulukuraattoreiden konferenssi Uudessa-Seelannissa[verkkojulkaisu]konferenssit kotisivut[viitattu]23.09.2011. Saatavissa:  
<http://4isswc.massey.ac.nz/themes.html>

Nevalainen, V & Nieminen, A. 2010. *Opettajan psykologia*. Helsinki: Edita Prima.

Rautiainen, A. 2005. *Koulu yhteisöllisenä toimijana*. Helsinki: Yliopistopaino.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:34[verkkojulkaisu]Sosiaali ja terveysministeriön kotisivut[viitattu]29.2.2012. Saatavissa:  
[http://www.stm.fi/c/document\\_library/get\\_file?folderId=39503&name=DLFE-10106.pdf](http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-10106.pdf)

Sipilä- Lähdekorpi, P. 2004. *"Hirveesti tekijänsä näköistä"- koulukuraattorin työ peruskoulun yläluokilla*. Tampere: Tammer- Paino Oy

Terho, P. 2002. Kouluterveydenhuollon historiaa teoksessa, Ala- Laurila, E- L., Laakso, J., Krogius, H. & Pietikäinen, M, Terho, P. (toim.) *kouluterveydenhuolto*. Helsinki: Duodecim

Tietoa kansainvälisistä kontakteista ja konferensseista [verkkojulkaisu] ruotsin koulukuraattoreiden yhdistys[viitattu] 23.09.2011. Saatavissa: <http://www.skolkurator.nu/>

Tilus, P. 2004. Pelistä pois – Huolehtivan koulun haaste. Ws Bookwell Oy: Juva

Vilkka, H. 2007. *Tutki ja mittaa. – Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.



Wallin, A. 2011. *Sosiaalityö koulussa – avaimia hyvinvointiin*. Helsinki: Tietosanoma.

## 10 LIITTEET

## Liite 1. Tutkimuskysely

Rengasta sopiva vaihtoehto.

1= Ei lainkaan

2= Ei, jonkin verran

3= En osaa sanoa

4= Kyllä, melko paljon

5= Kyllä, täysin

---

1.	Koulukuraattori tunnistaa nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvät haasteet.	1 2 3 4 5
2.	Työssään kuraattori ohjaa tarvittaessa tehokkaasti asiakkaita eri hoitotahojen puoleen.	1 2 3 4 5
3.	Koulukuraattori tiedostaa lapsiperheiden haasteet nyky-yhteiskunnassa.	1 2 3 4 5
4.	Kuraattorilla on hyvät valmiudet. kohdata myös erityisen haastavia oppilaita työssään.	1 2 3 4 5
5.	Kuraattori osaa käyttää tehokkaasti hyväkseen. oman alansa viimeisiä tutkimustuloksia.	1 2 3 4 5

---

6.	Koulussamme kuraattori on tarpeellinen henkilö.	1 2 3 4 5
7.	Kuraattori on kyennyt vastaamaan oppilaiden tarpeisiin.	1 2 3 4 5
8.	Kuraattori on kyennyt vastaamaan muiden asiakkaiden tarpeisiin.	1 2 3 4 5
9.	Tiedän selkeästi kuraattorityölle asetetut lakisääteiset tehtävät.	1 2 3 4 5
10.	Kuraattori pystyy hyvin toteuttamaan sille määriteltyä ennalta ehkäisevää lastensuojelua.	1 2 3 4 5
11.	Koulukuraattori resurssi on riittävä koulullemme ja se pystyy toteuttamaan työlle asetetut tavoitteet.	1 2 3 4 5

---

12.	Tiedän selkeästi mikä on kuraattorin perustehtävä.	1 2 3 4 5
13.	Kouluyhteisössämme kuraattorilla on vahva asema.	1 2 3 4 5
14.	Koulukuraattorilla on tehokkaita menetelmiä toteuttaa perustehtäväänsä.	1 2 3 4 5
15.	Opettajien tukeminen perustehtävässään näkyy kuraattorin työssä.	1 2 3 4 5

16.	Koulukuraattori osallistuu ennalta ehkäisevään työhön koululla.	1	2	3	4	5
17.	Oppilashuoltotyössä kuraattorilla on vahva asema.	1	2	3	4	5
18.	Koulukuraattorin työssä näkyy koulun hyvinvoinnin lisääminen.	1	2	3	4	5
19.	Kuraattori on pystynyt auttamaan syrjäytymisvaarassa olevia oppilaita.	1	2	3	4	5
20.	Kuraattori onnistuu työssään tasaamaan oppilaiden eriarvoisuutta.	1	2	3	4	5
21.	Koulun kriisitilanteessa kuraattori pystyy toimimaan tehokkaasti.	1	2	3	4	5
22.	Koulun hyvinvointipalveluja toteutettaessa kuraattori toimii tehokkaana työparina rehtorille.	1	2	3	4	5
23.	Kuraattori pystyy puuttumaan tehokkaasti oppilaan runsaisiin poissaoloihin.	1	2	3	4	5
24.	Koulukuraattori pystyy työssään tukemaan oppilaan koko perhettä.	1	2	3	4	5
25.	Koulukuraattori pystyy tarvittaessa puuttumaan tehokkaasti oppilaan elintapoihin ja terveystottumuksiin.	1	2	3	4	5
26.	Oppilaan eteenpäin kannustaminen näkyy kuraattorin työotteessa.	1	2	3	4	5
<hr/>						
27.	Oppilashuollon kehittämisessä koulussa on kuraattorilla ollut keskeinen rooli.	1	2	3	4	5
28.	Koulukuraattorin työ on johtanut ongelmien ratkaisuun.	1	2	3	4	5
29.	Koulukuraattori on kehittänyt uusia oppilaiden kohtaamiseen liittyviä menetelmiä koulussa.	1	2	3	4	5
30.	Koulukuraattori kysyy palautetta työstään säännöllisesti.	1	2	3	4	5
31.	Kuraattori kehittää työtään säännöllisesti saatujen palautteiden mukaan.	1	2	3	4	5
32.	Asiakkaan oman elämänhallinnan parantaminen on kuraattorin työn tärkeä tavoite.	1	2	3	4	5
33.	Kuraattori tuo säännöllisesti esille asioita oppilashuoltotyöryhmässä.	1	2	3	4	5
34.	Tehokas työajan käyttö näkyy kuraattorin työssä.	1	2	3	4	5
35.	Koulukuraattori käyttää riittävästi aikaa eri työmuotojen kehittämiseen.	1	2	3	4	5
<hr/>						
36.	Ammatillinen työote näkyy kuraattorin työssä.	1	2	3	4	5
37.	Kuraattorin toimintaa voidaan pitää luotettavana.	1	2	3	4	5
38.	Oppilaiden tasa-arvoinen ja oikeudenmukainen kohtelu näkyy kuraattorin työssä.	1	2	3	4	5
39.	Koulukuraattori toimii johdonmukaisesti.	1	2	3	4	5

40.	Kuraattorilla on hyvät vuorovaikutustaidot.	1 2 3 4 5
41.	Kuraattori on hyvä kuuntelija.	1 2 3 4 5
42.	Koulun arjessa kuraattori näkyy riittävästi.	1 2 3 4 5
43.	Kiireettömyys välittyy kuraattorin olemuksesta.	1 2 3 4 5
44.	Kuraattori voi tarvittaessa toimia kriisissä nopeasti.	1 2 3 4 5
45.	Yhteistyö kuraattorin kanssa on helppoa.	1 2 3 4 5
46.	Kuraattorin palvelut ovat hyvin tavoitettavissa.	1 2 3 4 5
<hr/>		
47.	Kuraattori osaa ottaa hyvin huomioon koulun monikulttuuriset haasteet.	1 2 3 4 5
48.	Koulukuraattorilla on keinoja ratkaista kulttuurisia ristiriitoja.	1 2 3 4 5
49.	Koulun monikulttuurisen osaamisen kehittämisessä kuraattorilla on ollut keskeinen rooli.	1 2 3 4 5
50.	Koulukuraattori tukee aktiivisesti erilaisen kulttuuritaustan omaavia oppilaita.	1 2 3 4 5
51.	Eri kulttuuritaustan omaavien oppilaiden perheisiin kuraattori ottaa tarvittaessa aktiivisesti yhteyttä.	1 2 3 4 5
<hr/>		
52.	Olen tehnyt tuloksellista yhteistyötä koulukuraattorin kanssa.	1 2 3 4 5
53.	Yhteistyö kuraattorin kanssa on ollut helppoa.	1 2 3 4 5
54.	Koulukuraattorin tekemällä yhteistyöllä eri sidosryhmien kanssa on saatu hyviä tuloksia aikaan.	1 2 3 4 5
55.	Koulukuraattori on tukenut hyvin koulun ja kodin välistä yhteistyötä.	1 2 3 4 5
56.	Kuraattori osaa työssään tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässä.	1 2 3 4 5
57.	Oppilashuoltoryhmän jäsenenä koulukuraattori on aktiivinen toimija.	1 2 3 4 5
58.	Työstään koulukuraattori tiedottaa tehokkaasti.	1 2 3 4 5
59.	Koulun henkilökuntaa koulukuraattori ohjaa ja neuvoa aktiivisesti.	1 2 3 4 5

Kiitos vastauksistasi!